

СХВАЛЕНО

на засіданні педагогічної ради
від 31.08.2023 року №1/8

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директорка Вижницького опорного

ліцею ім. Юрія Федьковича

Вижницької міської ради

Вижницького району Чернівецької
області

Оксана СИЧОВА

наказ від 31.08.2023 року № 219-од

«31» серпня 2023 року

Освітня програма на 2023-2024 навчальний рік

Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
Вижницької міської ради Вижницького району
Чернівецької області

м.Вижниця
2023 року

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
2. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (1-2 КЛАСИ)	8
3. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (3-4 КЛАСИ)	43
4. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (4-А КЛАСУ) НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»	81
5. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ ІІ СТУПЕНЯ (5-6 НУШ).....	87
6. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ ІІ СТУПЕНЯ (7-9 КЛАСИ).....	104
7. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ ІІІ СТУПЕНЯ (10-11 КЛАСИ).....	114
Додаток 1	122
Додаток 2	123
Додаток 3	124
Додаток 4	125
Додаток 5	126
Додаток 6	127
Додаток 7	128
Додаток 8	129
Додаток 9	130
Додаток 10	131
Додаток 11	132

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

I. Вижницький опорний ліцей ім. Юрія Федьковича Вижницької міської ради Вижницького району Чернівецької області, далі – заклад.

Кількість класів – 26, у них учнів – 667.

Режим роботи – п'ятиденний.

II. Основні нормативні документи, відповідно до яких організовано освітній процес:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII;
- Закон України «Про загальну середню освіту»;
- Положення про загальноосвітній навчальний заклад (постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 №778);
- Державний стандарт початкової освіти на компетентісній основі (1-4 класи), постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87);
- Державний стандарт базової середньої освіти на компетентісній основі (5 класи), постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898);
- Типові освітні програми для початкової школи 1-4 класів, затверджені наказом МОН № 743-22
- Освітня програма базової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України». Адаптаційний цикл (5-6-ті класи) (додаток 3).
- Типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 19.02.2021 року № 235;
- Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (7-11 класи, постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392);
- Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63).

III. Робочий навчальний план школи складено:

<i>№ додатку роб. навч.пл.</i>	<i>Класи</i>	<i>Примітка</i>	<i>Варіант Типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України</i>
№1	1АБВ	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 1-2 класів, затверджена наказом МОН України від 12.08.2022 року № 743-22
№2	2АБВ	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 1-2 класів, затверджена наказом МОН України від від 12.08.2022 року № 743-22
№3	3АБВ	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 3-4 класів, затверджена наказом МОН України від 12.08.2022 року № 743-22
№4	4АБВ	з українською мовою навчання	Типовою освітньою програмою розроблена під керівництвом О.Я.Савченко. 3-4 клас, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 12.08.2022 року № 743-22
№5	5А	з українською мовою навчання (науково-	Освітня програма базової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України». Адаптаційний цикл (5-6-ті класи) (додаток 3).

		педагогічний проєкт «Інтелект України»)	
№6	5БВ	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти для 5-9 класів, затверджена наказом МОН України від 19.02.2021 року № 235
№7	6АБ	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти для 5-9 класів, затверджена наказом МОН України від 19.02.2021 року № 235
№8	7АБ	з українською мовою навчання	Таблиця 1 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, відповідно наказу МОН України від 20.04.2018 №405
№9	8АБ 9АБ	з українською мовою навчання	Таблиця 1 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, відповідно наказу МОН України від 20.04.2018 №405
№10	10АБ	з українською мовою навчання, профільний предмет українська мова	Таблиці 2,3 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 №408
№11	11	з українською мовою навчання, профільний предмет українська мова	Таблиці 1,2,3 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 №408

IV. Особливості організації освітнього процесу

Для забезпечення якісного виконання освітніх програм на початку навчального року буде запроваджено «коригуюче навчання» - повторення вивченого матеріалу за минулий рік.

Для цього можуть бути проведені діагностичні роботи (усні співбесіди), опитування в 2-11-х класах з основних навчальних предметів з метою визначення рівня засвоєння матеріалу учнями за попередній рік. Оцінки за такі діагностичні роботи до класного журналу виставлятися не будуть. Тривалість періоду такого навчання кожен вчитель визначає самостійно: попередньо планує з урахуванням досвіду організації дистанційного навчання минулому році, вносить певні корективи до плану після проведення діагностичних робіт.

Під час вибору на початку навчального року навчально-методичного комплексу для вивчення предмета вчителям необхідно передбачити можливості використання засобів та інструментарію в умовах дистанційного навчання.

Школа буде організовувати змішане навчання(очне та дистанційне). Дистанційна форма організовуватиметься за допомогою поєднання онлайн-занять через платформу Google Meet, відеоуроків, презентацій, ретельно підібраних завдань для самостійної роботи із подальшою перевіркою.

Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державних стандартів.

Предмети інваріантної складової робочого навчального плану, що не мають цілої кількості годин, будуть викладатися:

5А клас («Інтелект України»):

- Україна і світ: Вступ до історії та громадянської освіти: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година.

5 клас:

- етика: II семестр – 1 година

- інформатика: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година.

6 клас:

- етика: II семестр – 1 година

- інформатика: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година.

7 клас:

- українська мова: I семестр – 4 години; II семестр – 3 години;

- хімія: I семестр – 1 година; II семестр – 2 година.

8 клас:

- історія України: I семестр – 1 година; II семестр – 2 години;

9 клас:

- історія України: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;

- географія: I семестр – 1 година; II семестр – 2 години;

10 клас:

- історія України: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;

- географія: I семестр – 1 година; II семестр – 2 години;

- хімія: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година.

- інформатика: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;

- мистецтво: I семестр – 1 години; II семестр – 2 година;

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом в 10-11 класах, також забезпечується вивченням вибірково-обов'язкових предметів, за вибором учнів, «Інформатика», «Мистецтво», що вивчаються на рівні стандарту в 10 і 11 класах (години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

За бажанням батьків, враховуючи освітні потреби учнів в 2023-2024 н.р.:

1. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення української мови у 1-х, 7-х, 8А, 9-х класах по 1 год.

2. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення української мови у 2-4-х класах по 0,5 год.

3. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення читання у 2-х класах по 0,5 год.

4. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення літературного читання у 3-4-х класах по 0,5 год.

5. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення зарубіжної літератури у 5-А – 0,5 год.;

6. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення зарубіжної літератури у 10АБ та 11 класах по 1 год.

7. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення англійської мови у 7-А, 10АБ, 11 класах по 1 год.

8. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на вивчення предмета «Захист України» у 10АБ та 11 класах по 0,5 год.

9. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на поглиблене вивчення англійської мови у 8А класі – 2 год.

10. збільшується кількість годин за рахунок варіативної складової на поглиблене вивчення української мови у 8Б класі – 2 год.

Відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 р. за № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти N 572 від 09.10.2002, наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 921 від 17.08.2012, наказом Міністерства освіти і науки N 401 від 08.04.2016) класи будуть ділитися:

- на 2 групи під час вивчення англійської мови за умови більше 27 учнів у класі (5В, 7А, 7Б, 11 класи);
- на 2 групи під час вивчення української мови за умови більше 27 учнів у класі (5В, 7А, 7Б, 11 класи);
- на 2 групи під час вивчення інформатики з використанням комп'ютерів за умови не менше 8 учнів у групі (2АБВ, 3АБВ, 4АБВ, 5БВ, 6АБ, 7АБ, 8АБ, 9АБ, 10АБ, 11).

Враховуючи індивідуальні освітні потреби учнів конкретизовано варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на курси за вибором, факультативів, індивідуальних консультацій та групових занять, зокрема:

№	Клас	Назва	Форма проведення	Кількість годин на тиждень	Програма, яка використовується
1.	5БВ 6АБ 7Б	Українознавство	Курс за вибором	1	Державна програма
2.	5БВ 6АБ	Духовність і мораль і житті людини	Курс за вибором	1	Державна програма
3.	8Б	Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе	Факультатив	1	Державна програма
4.	9АБ	Особиста гідність	Факультатив	1	Державна програма
5.	10АБ	Шкода подружнього життя	Факультатив	1	Державна програма

Навчальні плани складені з урахуванням гранично-допустимого навантаження. Години фізичної культури не входять до гранично допустимого тижневого навантаження на учня.

V. Структура навчального року

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

1 вересня – свято День Знань;

I семестр – з 01 вересня по 22 грудня 2023 року;

II семестр – з 08 січня по 31 травня 2024 року.

Упродовж навчального року для учнів проводяться канікули:

- осінні канікули – з 23 по 29 жовтня 2023 року;
- зимові канікули – з 23 грудня 2023 року по 07 січня 2024 року;
- весняні канікули – з 25 березня по 31 березня 2024 року.

Структура навчального року може коригуватися в залежності від воєнного стану в країні. Такі зміни схвалюються педагогічною радою та затверджуються наказом по ліцею.

Навчальний рік закінчується не пізніше 1 липня 2024 року.

Державна підсумкова атестація в 4-х, 9-х, 11-х класах проводиться відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 №1369, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 №8/32979.

Перелік предметів, форма та терміни проведення визначаються Міністерством освіти України.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти

Початкова освіта здобувається з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилось сім років, повинні розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (1-2 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій. Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей; розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Освітня програма школи І ступеня (1-2 класи) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Освітню програму ліцею на 2023-2024 навчальний рік для 1-2-х класів складено на основі Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., яка розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 року №87 та затверджена наказом МОН від 12.08.2022 №743/22 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 класів загальної середньої освіти».

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких *ключових компетентностей*:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) *математична компетентність*, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) *компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій*, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) *інноваційність*, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) *екологічна компетентність*, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) *інформаційно-комунікаційна компетентність*, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційнокомунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) *навчання впродовж життя*, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) *громадянські та соціальні компетентності*, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне

розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) *культурна компетентність*, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтва) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) *підприємливість та фінансова грамотність*, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі *вміння*:

- читання з розумінням;
- вміння висловлювати власну думку усно і письмово;
- критичне та системне мислення;
- творчість;
- ініціативність;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- вміння конструктивно керувати емоціями;
- оцінювати ризики;
- здатність приймати рішення;
- розв'язувати проблеми;
- співпрацювати з іншими особами.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін у 1-2-х класах

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-х класів школи складає 805 годин/навчальний рік, для учнів 2-х класів - 875 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані для учнів 1-х класів (додаток 1), для учнів 2-х класів (додаток 2).

Навчальний план у 1-2 класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти та варіативну складову. **Освітня галузь «Мовно-літературна»**, зокрема «Українська мова і література», з урахуванням вікових особливостей учнів у 1 класі реалізується через інтегрований курс «Українська мова. Навчання грамоти», у 2 класі - реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання». **Освітня галузь «Іноземна освіта»** вивчається як окремий предмет, який забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що стосується іноземної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі: «Англійська мова» 2 години/тиждень для 1-х класів, 3 години/тиждень для 2-х класів.

Учителям початкових класів і іноземних мов рекомендовано узгоджувати соціокультурну тематику уроків, передбачати використання на

уроках іноземної мови мовних знань, отриманих на уроках «Навчання грамоти», «Українська мова» та «Читання».

Освітню галузь «Математична» у 1-2-х класах передбачено вивченням окремого предмета «Математика». Для відпрацювання навчальних умінь учнів як складової математичної компетенції відводиться 4 окремих уроки на тиждень.

Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» представлено в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Час на його вивчення у 1-2-х класах komponується таким чином: 2 години/тиждень – на природничу, 0,5 годин – на соціальну і 0,5 годин – на громадянську та історичну галузь. У класному журналі освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» будуть записуватися на одній сторінці предмету «Я досліджую світ».

Зазначені освітні галузі будуть реалізовуватись в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Освітня галузь «Технологічна» буде реалізовуватись у 1-2-х класах через навчальний предмет «Дизайн і технології» – 1 година/тиждень. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність. Учитель має створити умови для персонального доступу учня/учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Переглядати та обговорювати фільми (мультфільми), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті.

Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель добирає, спираючись на побажання учнів.

Освітня галузь «Інформатична» буде реалізовуватися у 2 класі через навчальний предмет «Інформатика» 1 година/тиждень. Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch.

Освітня галузь «Мистецтво» буде реалізовуватись у 1-2-х класах – окремими предметами мистецької освітньої галузі «Мистецтво: музичне мистецтво» та «Мистецтво: образотворче мистецтво» по 1 годині-тиждень. У класному журналі предмети «Мистецтво: музичне мистецтво» та «Мистецтво: образотворче мистецтво» фіксуються на окремих сторінках класного журналу.

Освітня галузь «Фізкультурна» у 1-2-х класах реалізується окремим предметом «Фізична культура». На неї відведено 3 години/тиждень. Збереження здоров'я належить до головних завдань школи, тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки повинно інтегруватися у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Варіативна складова навчальних планів використовується:
 - у 1-му класі - на підсилення предмету «Українська мова. Навчання грамоти» (1 година/тиждень);
 - у 2-му класі – на підсилення предметів «Українська мова» (0,5 годин/тиждень) та «Читання» (0,5 годин/тиждень).

У 1-2 класах буде здійснюватися поділ класів на групи при вивченні предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517). Клас буде ділитися на групи за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27 учнів).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків:

- у 1 класі – 35 хвилин,
- у 2 класі – 40 хвилин.

Різницю в часі: (10 хв.) - для 1 класу та (5 хв.) –для 2 класу – для збереження педагогічного навантаження (45 хв.) вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Предметні компетентності МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовнолітературної освіти виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>доречно реагує</i> на них;	з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>перепитує, доречно реагує</i> на

<p>виконує навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; слухає й розуміє коротке монологічне висловлення; відповідає на запитання за змістом прослуханого (хто? що? де? коли? як?); розповідає, про що мовиться в тексті, який прослуховувався; ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого; розповідає, що зацікавило в усному повідомленні; відтворює по ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей; вступає в діалог на теми, які викликають зацікавлення; самостійно формулює репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему; уважно слухає співрозмовника й адекватно відповідає на його запитання; користується формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням); дотримується правил спілкування з людьми різного віку; використовує відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); регулює дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; повторює услід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей; переказує знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план; самостійно будує коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя.</p>	<p>них; виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою; відповідає на запитання за змістом прослуханого і ставить запитання до усного повідомлення; відтворює основний зміст усного повідомлення; вибирає інформацію з почутого і пояснює, чому вона зацікавила, обговорює її з іншими особами; висловлює своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту; розповідає про власні почуття, які викликав прослуханий текст; пояснює, чому щось подобається, а щось ні; бере участь у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, використовує доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи; вступає в діалог, підтримує й ініціює діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення; користується формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами); дотримується правил спілкування; використовує відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); регулює дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; усно переказує текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); створює власне висловлення за ілюстраціями; розповідає про свої спостереження, враження, події з власного життя; впевнено висловлює свої думки</p>
---	---

Змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>читає вголос</i> доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами);</p> <p><i>виявляє</i> у процесі читання <i>розуміння</i> значень більшості слів, <i>звертає увагу</i> на незнайомі слова, запитує у дорослих їх значення; <i>правильно інтонує</i> речення, у кінці яких стоять різні розділові знаки (після попередньої підготовки);</p> <p><i>читає і називає</i> нескладні за змістом і формою фольклорні та літературні тексти (загадка, лічилка, казка, вірш, оповідання); <i>виділяє</i> в структурі тексту заголовки; <i>пояснює</i> зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом твору (у прозорих випадках); <i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту невеликих за обсягом і нескладних текстів: <i>пояснює</i>, яка подія відбулася, <i>називає</i> персонажів твору, <i>відповідає на запитання</i> за змістом прочитаного;</p> <p><i>пояснює</i>, якими словами в тексті автор описує характер героя, його зовнішність, передає красу природи і т. ін. (з допомогою вчителя); <i>переказує</i> близько до змісту прочитаний твір чи окремі його епізоди з опорою на ілюстрації, запитання вчителя;</p> <p><i>висловлює власне ставлення</i> до прочитаного: хороший / поганий вчинок, хто сподобався / не сподобався в творі, які епізоди найбільше запам'яталися, <i>вразили</i>;</p> <p><i>читає по ролях</i> діалоги з казок, оповідань, віршів (після попередньої підготовки); <i>має уявлення</i> про найважливіші джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет; <i>розрізняє</i> вербальну і візуальну інформації в тексті;</p> <p><i>знаходить</i> за завданням учителя потрібну візуальну інформацію в дитячій книжці, дитячому журналі, <i>пояснює</i> її зміст; <i>знаходить і називає</i> елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовки, ілюстрації), <i>спираючись</i> на них, <i>висловлює</i> здогад, про що може розповідатися в книжці (творі); <i>розрізняє</i> дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях з чітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту); <i>дотримується правил</i> збереження книжки та гігієни читання (під керівництвом дорослого); <i>пояснює</i> свої читацькі вподобання (яким темам надає перевагу); <i>відповідає</i> на запитання, про що (про кого)</p>	<p><i>читає вголос</i> правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти;</p> <p><i>виявляє початкові уміння</i> читати мовчки; <i>пояснює</i> значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; <i>знаходить у тексті</i> незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); <i>правильно інтонує</i> прості речення будь-якого виду;</p> <p><i>користується</i> найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя); <i>самостійно читає, практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), <i>правильно їх називає, визначає</i> емоційний настрій;</p> <p><i>самостійно читає та розрізняє</i> нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявності наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації;</p> <p><i>виділяє</i> в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовки, ілюстрації, схеми, таблиці, <i>використовує</i> їх для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння;</p> <p><i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомогою вчителя); <i>пояснює</i>, які, де, коли відбулися події; <i>визначає, правильно називає</i> персонажів художнього твору, <i>виділяє</i> серед них головного;</p> <p><i>перераховує</i> цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті;</p> <p><i>встановлює зв'язки</i> між подіями, дійовими особами;</p> <p><i>ставить запитання</i> за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;</p> <p><i>розпізнає, називає</i> в тексті яскраві, образні слова, вислови, <i>пояснює</i> їх роль у творі (з допомогою вчителя); <i>передає зміст</i> (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних</p>

<p>любить читати; називає своїх улюблених літературних героїв</p>	<p>елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки; <i>пояснює вчинки</i> персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; <i>обґрунтовує</i> свої висновки (з допомогою вчителя); <i>розповідає</i> про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), <i>підтверджує</i> свої думки фактами з тексту; <i>пов'язує</i> зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом; <i>передає</i> власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності); <i>імпровізує</i> з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань; <i>бере участь</i> у колективному обговоренні прочитаного: <i>зацікавлено й уважно слухає</i> співрозмовників, <i>толерантно ставиться</i> до їхніх думок, <i>пояснює</i> своє розуміння дискусійних питань; <i>знає і називає</i> найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання; <i>знаходить</i> у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем; <i>здійснює пошук</i> потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях; <i>виявляє</i> в тексті і <i>пояснює</i> зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо); <i>аналізує</i> одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності; <i>застосовує</i> одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді; <i>перетворює</i> вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схема тощо); <i>розпочинає ознайомлення</i> з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку)творів, <i>правильно їх називає</i>; <i>передбачає</i> орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами; <i>розрізняє</i> дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія,</p>
---	---

	<p>дитячий журнал, словник; <i>добирає</i> для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди фантастика та ін.; <i>визначає</i> мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), <i>обирає, читає</i> відповідні книжки, <i>пояснює</i> свій вибір; <i>перечитує</i> книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання; <i>має</i> уявлення про жанри й теми дитячого читання; <i>називає</i> твори, дитячі книжки, що сподобалися, <i>розповідає</i>, які епізоди справили найбільше враження; <i>називає</i> кілька прізвищ авторів прочитаних творів; <i>називає</i> державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу</p>
--	---

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>називає і розбірливо пише</i> всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог; <i>розрізняє</i> друковане і рукописне письмо; <i>списує</i> слова і речення з друкованого і рукописного тексту; <i>пише</i> під диктування слова, речення з 3-4 слів; <i>добирає й записує</i> назву малюнка, заголовки до тексту (з допомогою вчителя); <i>складає й записує</i> речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя); <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт; <i>перевіряє</i> написане; <i>виявляє і виправляє</i> недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя</p>	<p><i>пише</i> розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв; <i>дотримується</i> свідомо гігієнічних правил письма; <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовки у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення; <i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку; <i>записує</i> слова в таблицю; <i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); <i>обирає</i> для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); <i>відновлює</i> деформований текст з 3-4 речень; <i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему; <i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; <i>виправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя); <i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними</p>

словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>сприймає</i> зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), бере участь в їх обговоренні; <i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів; <i>розповідає</i> про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів</p>	<p><i>сприймає й обговорює</i> прості медіапродукти; <i>обговорює</i> зміст і форму простих медіапродуктів, <i>розповідає</i>, про що в них ідеться; <i>визначає</i>, кому і для чого призначений медіапродукт; <i>пояснює</i> зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; <i>висловлює</i> свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами); створює прості медіапродукти (листівка, sms повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб</p>

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

1 класу	2 класу
<p><i>має уявлення</i> про мовні звуки; <i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння; <i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінки й глухі приголосні звуки; <i>відтворює</i> ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції); <i>пояснює</i> зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків; <i>має уявлення</i> про букви, <i>розрізняє</i> звуки і букви; <i>позначає</i> мовні звуки буквами на письмі; <i>правильно записує</i> слова, вимова й написання яких збігаються; <i>правильно позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків; <i>відтворює</i> алфавітні назви букв; <i>має уявлення</i> про склад, <i>вимовляє</i> слова по складах; <i>пояснює</i> співвідношення між звуками і буквами у складі, слові; <i>поділяє на склади</i> слова під час переносу їх частин в інший рядок; <i>має уявлення</i> про наголос, <i>визначає</i> на слух</p>	<p><i>аналізує</i> звуко-буквений склад слова; <i>експериментує</i> зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово; <i>правильно вимовляє</i> слова з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим; <i>правильно вимовляє й записує</i> слова з апострофом; <i>правильно наголошує</i> загальноновживані слова; <i>експериментує</i> з наголосом: <i>порівнює і пояснює</i> значення слів, які відрізняються лише наголосом; <i>ділить</i> слова на склади; <i>переносить</i> слова з рядка в рядок складами; <i>не відриває</i> при переносі від слова склад, позначений однією буквою; <i>правильно переносить</i> слова зі збігом приголосних, з літерами <i>ь, й</i>, буквосполученнями <i>дж, дз, йо, ьо</i>, апострофом; <i>правильно читає</i> (напам'ять або із запису) український алфавіт;</p>

<p>склад, який вимовляється з більшою силою голосу;</p> <p><i>розрізняє</i> наголошений і ненаголошені склади в слові;</p> <p><i>правильно наголошує</i> загальнонавживані слова;</p> <p><i>пояснює</i> залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (в окремих випадках) ;</p> <p><i>має уявлення</i> про номінативну функцію слова;</p> <p><i>співвідносить</i> слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа;</p> <p><i>розрізняє</i> близькі й протилежні за значенням слова;</p> <p><i>розпізнає</i> слова, які мають кілька значень;</p> <p><i>доповнює</i> тематичні групи слів;</p> <p><i>встановлює відповідність</i> між родовою і видовими назвами;</p> <p><i>упізнає і розрізняє</i> слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова (з допомогою вчителя);</p> <p><i>ставить</i> до слів питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?</i> (з допомогою вчителя);</p> <p><i>має уявлення</i> про речення;</p> <p><i>розпізнає</i> речення за графічними орієнтирами (велика буква на початку, розділовий знак у кінці);</p> <p><i>визначає</i> кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів;</p> <p><i>інтонаційно правильно вимовляє</i> (читає) розповідні, питальні й окличні речення і відповідно <i>оформлює</i> їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки);</p> <p><i>дотримується</i> правила вживання великої літери на початку речення;</p> <p><i>доповнює</i> речення 1-2 словами за змістом;</p> <p><i>складає</i> речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему;</p> <p><i>має уявлення</i> про текст (практично відрізняє його від речення);</p> <p><i>добирає</i> заголовок до тексту (з допомогою вчителя);</p> <p><i>визначає</i> кількість речень у тексті (з 2-4 речень), <i>виявляє</i> їх межі за графічними орієнтирами</p>	<p><i>розташовує</i> 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру;</p> <p><i>користується</i> алфавітом у роботі з навчальними словниками;</p> <p><i>розпізнає</i> слова, близькі і протилежні за значенням;</p> <p><i>розрізняє</i> пряме й переносне значення слів;</p> <p><i>пояснює</i> різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя);</p> <p><i>розподіляє</i> ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою;</p> <p><i>доповнює</i> кожну групу 2-3 словами;</p> <p><i>доречно вживає</i> слова різних лексичних груп у власному мовленні;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, які відповідають на питання <i>хто? і що?;</i></p> <p><i>правильно вживає</i> велику / малу літери у власних / загальних назвах;</p> <p><i>змінює</i> іменники за числами (один – багато);</p> <p><i>впізнає</i> слова, які відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> окремо та в реченнях, у тексті;</p> <p><i>утворює</i> словосполучення іменників з прикметниками;</p> <p><i>добирає</i> до відомого предмета відповідні ознаки;</p> <p><i>впізнає</i> слова-назви дій, <i>ставить</i> до них питання;</p> <p><i>добирає</i> влучно дієслова для висловлення власних думок;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, які називають числа, <i>ставить</i> до них питання <i>скільки?;</i></p> <p><i>утворює</i> словосполучення числівників з іменниками;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, <i>ставить</i> до них питання;</p> <p><i>добирає</i> самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?;</i></p> <p><i>розподіляє</i> слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови);</p> <p><i>упізнає</i> в реченні службові слова; <i>пише</i> їх окремо від інших слів;</p> <p><i>пов'язує</i> між собою слова за допомогою службових слів;</p> <p><i>розпізнає</i> речення за його основними ознаками;</p> <p><i>пояснює</i> роль різних видів речень для досягнення мети спілкування;</p> <p><i>правильно відтворює</i> інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень;</p> <p><i>використовує</i> відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма;</p>
--	--

	<p><i>поширює</i> речення словами за поданими питаннями;</p> <p><i>складає і записує</i> речення за малюнком, на задану тему;</p> <p><i>розпізнає</i> текст за основними ознаками;</p> <p><i>розрізняє</i> текст-розповідь і текст-опис та пояснює їх призначення;</p> <p><i>добирає</i> заголовок до тексту;</p> <p><i>визначає</i> в тексті зачин, основну частину, кінцівку;</p> <p><i>знаходить</i> у художніх текстах виражальні засоби мови, <i>пояснює</i> їх роль;</p> <p><i>складає і записує</i> невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя;</p> <p><i>використовує</i> займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів;</p> <p><i>перевіряє і вдосконалює</i> власні тексти, усуваючи лексичні повтори</p>
--	---

Змістові лінії у 1 класі реалізуються через інтегрований курс «Навчання грамоти»; у 2 класі – через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання».

ІНШОМОВНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ АНГЛІЙСЬКА МОВА

Метою іншомовної освіти для загальної середньої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини.

Відповідно до окресленої мети, головними завданнями іншомовної освіти у початковій школі є:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених цією програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий під час вивчення рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати в разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;

- ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Комунікативна компетентність формується у межах змістових ліній «Сприймання на слух», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання».

Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Комунікативні види	Комунікативні вміння	Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання	
		<i>1 – 2 класи Pre A1</i>	
Рецептивні	Сприймання на слух	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння	
		Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке. Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.	
	Зорове сприймання	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.	
Інтеракційні	Усна взаємодія	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації.	
	Писемна взаємодія	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), в анкет або записці, використовуючи словник.	
	Онлайн взаємодія	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі формулювання. Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи основні формульні вирази. Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з меню перекладачем.	
Продуктивні	Усне продукування	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина, національність)	
	Писемне продукування	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.	

Тематика ситуативного спілкування та лексичний діапазон:

- ✓ Я, моя родина і друзі (члени родини, числа до 20, вік молодших членів родини і друзів, щоденні справи).
- ✓ Дозвілля (кольори, іграшки, дії, дні тижня, прогулянка, захоплення).
- ✓ Природа (домашні улюбленці, пори року, дикі та свійські тварини)
- ✓ Свята і традиції в Україні та у країні виучуваної мови (назви свят, вітання, день народження, час (години), святкове меню).
- ✓ Людина (частини тіла, предмети одягу).
- ✓ Харчування (просте меню, фрукти, овочі, напої, ціна).
- ✓ Школа (шкільне приладдя, шкільні меблі, моя класна кімната).

Мовленнєві функції: привітатися, попрощатися, попросити вибачення, подякувати, представити себе/ когось, називати / описувати когось / щось, ставити запитання і відповідати на них, розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди, розуміти прості інформаційні знаки, вітати зі святом, виражати настрій.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формуванні математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими змістовими лініями: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія «Числа, дії з числами. Величини».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні; <i>читає</i> і <i>записує</i> числа, <i>утворює</i> числа різними способами; <i>визначає</i> десятки й одиниці у складі двоцифрового числа; <i>порівнює</i> числа різними способами; <i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел; <i>розуміє сутність арифметичних дій</i>	<i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні; <i>читає</i> і <i>записує</i> числа, <i>утворює</i> числа різними способами; <i>порівнює</i> числа різними способами; <i>визначає</i> розрядний склад двоцифрового числа; <i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків;

<p>додавання і віднімання; прогнозує результат додавання та віднімання; володіє навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10; використовує у мовленні назви компонентів та результатів арифметичних дій додавання і віднімання; коментує виконання обчислень; знаходить число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане; розуміє сутність різницевого порівняння чисел; знаходить, на скільки одне число більше або менше за інше; користується в обчисленнях переставним законом додавання; встановлює взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, використовує його під час обчислень; визначає невідомий компонент дії додавання і знаходить його значення; вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість; використовує короткі позначення величин (сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень); додає і віднімає іменовані числа, подані в одних одиницях величини; користується інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин; користується годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо; оперує грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, використовує їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.)</p>	<p>виконує додавання та віднімання на основі нумерації чисел; володіє навичками додавання і віднімання чисел у межах 100; обчислює усно зручним для себе способом; прогнозує результат додавання та віднімання; перевіряє правильність обчислень; визначає невідомий компонент дії віднімання і знаходить його значення; коментує виконання обчислень; розуміє сутність дій множення і ділення; використовує у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення; використовує в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням використовує в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел; розуміє неможливість ділення на нуль; застосовує в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення; обчислює значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці; прогнозує результат множення і ділення, перевіряє правильність обчислень; знаходить число, яке у кілька разів більше (менше) за дане; розуміє сутність кратного порівняння чисел; обчислює результат кратного порівняння чисел; визначає невідомий компонент дії множення і ділення, обчислює його значення; коментує виконувани дії; вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість, час, використовує їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); користується інструментами для вимірювання величин; користується годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; оперує грошима в уявному процесі купівлі продажу та в практичній діяльності, використовує їх короткі позначення</p>
--	--

Змістова лінія «Вирази, рівності, нерівності».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>читає і записує математичні вирази: сума і різниця; обчислює значення виразів на 1 – 2 дії; встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами</i>	<i>записує математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами; знаходить значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; встановлює залежності між компонентами і результатом арифметично дії; застосовує правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками</i>

Змістова лінія «Геометричні фігури» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>розпізнає геометричні фігури за істотними ознаками; співвідносить реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; моделює геометричні фігури; вимірює довжину відрізка; креслить відрізки заданої довжини</i>	<i>розпізнає і класифікує геометричні фігури за істотними ознаками; співвідносить реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; називає елементи геометричних фігур; моделює геометричні фігури; креслить відрізки заданої довжини; будує прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; розрізняє круг і коло; вимірює сторони геометричних фігур; обчислює довжину ламаної, периметр многокутника</i>

Змістова лінія «Робота з даними» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>читає дані, вміщені на схематичному рисунку, в таблиці; вносить дані до схем; користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях.</i>	<i>виділяє дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; вносить дані до таблиць; визначає, чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях</i>

Змістова лінія «Математичні задачі і дослідження» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>розв'язує</i> прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; <i>складає</i> прості сюжетні задачі; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя</p>	<p><i>розв'язує</i> прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>обирає</i> числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; <i>планує</i> розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; <i>створює</i> математичну модель задачі; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; <i>шукає</i> різні способи розв'язування (розв'язання задачі); <i>складає</i> сюжетні задачі на одну і дві дії; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя</p>

До програми подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Додаткові теми для 1 класу:

Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднання об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація). Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величини більшими. Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичних та практичних завдань. Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання. Симетрія в геометричних фігурах. Коло. Моделювання змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць. Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника. Задачі на знаходження суми трьох доданків. Задачі з логічним навантаженням. Лінійні діаграми, таблиці.

Додаткові теми для 2 класу:

Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо). Таблиця Піфагора. Подвійні числові нерівності. Рівняння з одним невідомим. Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища).

**ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА
ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ
«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»**

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки); виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій; розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності; створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

Змістова лінія «Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>усвідомлює</i> людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот;</p> <p><i>розповідає</i> про себе, називає адресу проживання;</p> <p><i>складає</i> словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмю», «Чого хочу навчитись»;</p> <p><i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування;</p> <p><i>описує</i> можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці;</p> <p><i>розуміє</i> переваги акуратності, доброзичливості, чесності;</p> <p><i>досліджує</i> свій організм</p>	<p><i>розповідає</i> про себе та інших, висловлює свої вподобання;</p> <p><i>описує</i> себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших;</p> <p><i>розпізнає</i> та описує небезпеку вдома або в школі;</p> <p><i>ухвалює</i> рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки;</p> <p><i>пояснює</i>, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі;</p> <p><i>визначає</i> здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються;</p> <p><i>досліджує</i> позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки;</p> <p><i>досліджує</i> зміни, що відбуваються з людиною</p>

Змістова лінія «Людина серед людей» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>цікавиться</i> минулим своєї сім'ї; <i>розрізняє</i> минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде); <i>знає</i> склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хто вони за професією; <i>знає</i>, хто працює в школі; <i>має</i> уявлення про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві; <i>доречно вживає</i> слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення); <i>доброзичливо спілкується</i> з іншими в спільній діяльності; <i>розрізняє</i> вчинки, дає їм оцінку з погляду моральності; <i>має</i> уявлення про необхідність доброзичливого і уважного ставлення до старших; <i>використовує</i> правила культурної поведінки в громадських місцях, що ґрунтуються на врахуванні інтересів інших</p>	<p><i>пояснює</i>, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; <i>дотримується</i> правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; <i>доречно вживає</i> слова чемності; <i>надає допомогу</i>, коли просять та звертаються по неї; <i>висловлює</i> оцінні судження щодо вчинку, події, явищ; <i>добирає</i> докази до своїх висновків; <i>не порушує</i> права інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; <i>співпрацює</i> в групах для досягнення спільних цілей</p>

Змістова лінія «Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>знає</i> назву країни, її столицю; <i>має</i> уявлення про зміст символів держави (прапор, герб, гімн, українська мова), історичні пам'ятки свого краю; <i>виявляє</i> зв'язки між людьми в суспільстві (хто про кого дбає, значення праці людей для добробуту країни; <i>орієнтується</i> у найближчому просторі; <i>долучається</i> до корисних справ громади</p>	<p><i>розпізнає</i> державні символи України, шанобливо ставиться до них; <i>розпитує і збирає</i> інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб; <i>розпитує</i> старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; <i>дотримується</i> встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів</p>

Змістова лінія «Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>має</i> уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; <i>усвідомлює</i> необхідність доброзичливого ставлення до інших країн та народів, <i>цікавиться</i> відповідною інформацією; <i>наводить</i> приклади виробів, які допомагають людині в побуті, приклади винаходів людства</p>	<p><i>має</i> уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; <i>усвідомлює</i> необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною інформацією; <i>виявляє</i> інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах <i>доводить</i> важливість взаємозв'язків і взаємодії між</p>

	країнами; виявляє доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв
--	--

Змістова лінія «Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>розпізнає</i> тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти; <i>розуміє</i> значення сонячного світла і тепла на Землі; <i>має уявлення</i> про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів, <i>розповідає</i> про добові та сезонні зміни в природі, <i>усвідомлює</i> причини їх повторюваності; <i>групує</i> об'єкти природи за однією ознакою; <i>встановлює</i> найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей; <i>розуміє</i> цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; <i>обирає</i> у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити; <i>досліджує</i> об'єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо); <i>використовує</i> різні джерела для пошуку інформації про довкілля; <i>розпізнає</i> рукотворні тіла у найближчому оточенні; <i>називає</i> матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла; <i>дотримується</i> правил поведінки в природі, та <i>пояснює</i> їх іншим; <i>бере посильну участь</i> в природоохоронній діяльності</p>	<p><i>має уявлення</i> про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; <i>називає</i> пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; <i>наводить приклади</i> зв'язку людини і природи; <i>розпізнає</i> зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп; <i>розрізняє</i> форми земної поверхні; <i>класифікує</i> за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи; <i>визначає мету</i> дослідження, <i>обирає</i> послідовність дій і обладнання для його виконання; <i>виконує дослідницькі завдання</i>: досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; <i>фіксує результати</i> досліджень доступними способами і <i>робить висновки</i>; <i>дізнається</i> про природу, використовуючи різні джерела інформації; <i>застосовує знання</i> про природу в навчальних і життєвих ситуаціях; <i>наводить приклади</i> виробів, які допомагають людині у побуті; <i>розповідає</i> про використання матеріалів на основі їх властивостей; <i>знаходить</i> інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела; <i>робить висновок</i>: природа потребує охорони; <i>бере посильну участь</i> в природоохоронній діяльності.</p>

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ІНФОРМАТИКА

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань у 2-му класі:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Інформація. Дії з інформацією»	
<p><i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, <i>наводить приклади</i> із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації для себе особисто; <i>називає</i> органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; <i>наводить приклади</i> інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо; <i>розрізняє</i> правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; <i>використовує</i> мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом</p>

Змістова лінія «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»	
<p><i>розуміє</i>, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; <i>наводить приклади</i> технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; <i>використовує</i> цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; <i>пояснює</i>, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої; <i>звертається</i> за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.</p>
Змістова лінія «Об'єкт. Властивості об'єкта»	
<p><i>називає</i> об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; <i>описує</i> об'єкт називаючи його властивості та їх значення; <i>порівнює</i> об'єкти за значеннями властивостей; <i>спостерігає</i> за об'єктами, <i>визначає</i> спільні та відмінні ознаки/властивості; <i>наводить приклади</i> об'єктів, що відповідають заданим властивостям <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)</p>
Змістова лінія «Комп'ютерні програми. Меню та інструменти»	
<p><i>запускає</i> знайомі програми; <i>завершує</i> роботу з програмою; <i>називає</i> інструменти малювання у графічному редакторі; <i>обирає</i> інструмент малювання для досягнення конкретного результату; <i>створює</i> не складні малюнки за зразком; <i>створює</i> зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та <i>змінює</i> значення властивостей; <i>вміє</i> змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; <i>виконує</i> завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; <i>пропонує</i> власні кольорові рішення малюнка; <i>пояснює</i> добір кольорів; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків</p>

Змістова лінія «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»	
<p><i>об'єднує</i> об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; <i>створює</i> візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; <i>виділяє</i> та <i>переносить</i> фрагменти малюнка; <i>створює</i> графічні відповіді до навчальних завдань; <i>знаходить</i> приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; <i>визначає</i> закономірність об'єктів; <i>відтворює</i> послідовність об'єктів із заданою закономірністю; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.</p>
Змістова лінія «Лінійні алгоритми»	
<p><i>визначає</i> послідовність кроків для виконавців; <i>знаходить помилки</i> у алгоритмах; <i>визначає</i> результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; <i>створює</i> малюнок за лінійним алгоритмом; <i>пропонує</i> власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів</p>
<p>Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.</p>	

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими змістовими лініями: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «Інформаційно-комунікаційне середовище» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробах; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>спостерігає</i> за природними об'єктами; <i>збирає</i> і <i>заготовляє</i> природні матеріали; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>виготовляє</i> поетапно вироби з природних матеріалів за зображеннями або творчим задумом з допомогою дорослих; <i>розрізняє</i> вироби декоративно-прикладного мистецтва; <i>описує</i> приклади виробів з різних джерел інформації (підручник, фотографії, каталоги, посібники, Інтернет-ресурси, музеї, фільми, мультфільми та ін.); <i>називає</i> та <i>обговорює</i> матеріали, корисність та естетичну цінність різних виробів у групі; <i>розпізнає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробів візуально та на дотик; <i>пояснює</i> доцільність використання матеріалів вторинної переробки для збереження природних ресурсів (водоймищ, лісу, тварин, корисних копалин тощо); <i>розрізняє</i> основні креслярські інструменти, лінії, види графічних зображень; <i>читає</i> елементарні графічні зображення; <i>складає</i> пласкі та об'ємні геометричні форми, вироби з деталей конструкторів або інших готових елементів (архітектурні споруди, транспортні засоби, роботи та ін.) з допомогою дорослих, самостійно, в парі або в групі</p>	<p><i>досліджує</i> природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик); <i>порівнює</i> природні і рукотворні форми; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>створює</i> поетапно композицію та вироби з природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом; порівнює традиційні і сучасні вироби декоративно-прикладного мистецтва за матеріалами, техніками виконання функціональними та естетичними властивостями; розрізняє основні види народних декоративних візерунків, орнаментів; виявляє емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва; розрізняє види матеріалів та називає сфери їх використання; <i>досліджує</i> властивості матеріалів візуально та на дотик; аргументує доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища; моделює виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самостійно, в парі або в групі)</p>

Змістова лінія «Середовище проектування» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>продукує</i> ідеї для вибору особисто	<i>продукує</i> ідеї для вибору об'єкта праці та

<p>привабливого об'єкта праці; <i>вибирає</i> обґрунтовано об'єкт праці із запропонованих з допомогою вчителя; <i>пояснює</i> функціональну та естетичну цінність обраного для проектування і виготовлення виробу; <i>розглядає</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні; <i>описує</i> усно модель спроектованого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробу, зокрема і вторинні (природні, штучні і синтетичні); <i>розрізняє</i> традиційні і сучасні технології виготовлення виробів (аплікація, ліплення, писанкарство, квілінг тощо); <i>читає</i> графічні зображення для поетапного виготовлення виробу з допомогою дорослих</p>	<p>обговорює їх з іншими; <i>оцінює</i> проектні ідеї – власні та інших; <i>пояснює</i> вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих; <i>обдумує</i> план реалізації задуму в матеріалі; <i>прогнозує</i>, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; <i>порівнює</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>моделює</i> виріб з елементами фантазування; <i>описує</i> модель свого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали; <i>використовує</i> традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); <i>пояснює</i> визначену послідовність виготовлення спроектованого виробу за зображеннями</p>
--	--

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; <i>виготовляє</i> поетапно корисний й естетичний виріб за визначеною послідовністю самостійно або з допомогою дорослих; <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів та <i>вирізує</i> їх; <i>розміщує</i> деталі виробу на площині; <i>застосовує</i> нероз'ємні з'єднання (склеювання, причіплювання /пластилін, глина/ та ін.); <i>оздоблює</i> деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій; <i>раціонально</i> використовує матеріали (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, нитки, дріт, пластик та ін.), зокрема і вторинні з допомогою дорослих</p>	<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; <i>виготовляє</i> поетапно виріб за визначеною послідовністю; <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів; <i>з'єднує</i> деталі та <i>оздоблює</i> їх з використанням традиційних та сучасних технологій; <i>дотримується</i> послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя; <i>раціонально</i> використовує матеріали, зокрема і вторинні</p>

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені

вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>пояснює</i> корисність та естетичність створеного виробу;</p> <p><i>презентує</i> результати власної або колективної проектно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими;</p> <p><i>долучається</i> спільно з батьками до благочинної діяльності в групах зі створеними виробами, зокрема для українських воїнів;</p> <p><i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим;</p> <p><i>розрізняє</i> професії дорослих у сім'ї та родині в сфері матеріального і нематеріального виробництва;</p> <p><i>виконує</i> трудові дії в побуті: доглядає за одягом та взуттям (зав'язування шалика, пояса, шнурків), домашніми тваринами, рослинами, ремонтує незначні пошкодження книг, іграшок, готує та сервірує нескладні страви (чай, канапка) за наочним прикладом та допомогою дорослих або спільно із старшими учнями</p>	<p><i>обґрунтовує</i> соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу;</p> <p><i>оцінює</i> та <i>презентує</i> результати власної проектно-технологічної діяльності;</p> <p><i>обговорює</i> результати з іншими;</p> <p><i>долучається</i> до благочинної діяльності в групах з власноруч створеними виробами;</p> <p><i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища;</p> <p><i>висловлює</i> емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників;</p> <p><i>виконує</i> трудові дії в побуті: дрібний ремонт, доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання гудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує та сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо</p>

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ МИСТЕЦТВО

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за змістовими лініями: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія «Художньо-творча діяльність» націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері;</p>	<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці;</p>

дотримується правил співу (постава, дихання)
створює елементарний ритмічний супровід до пісні;
виконує пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів;
відтворює прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей);
добирає тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;
грає в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);
імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;
орієнтується в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);
відтворює прості форми предметів і об'єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами; розміщує пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша;
компує (з допомогою учителя) зображення у форматі (вертикальний, горизонтальний); створює елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи;
використовує у роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори;
змішує та розбавляє водою фарби для отримання різних відтінків кольорів;
користується фарбами (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;
спостерігає різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі;
досліджує і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі; наводить приклади геометричної подібності природних та штучних об'єктів;
працює (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом; дотримується правил техніки безпеки; експериментує з кольорами, лініями, формами тощо
прикрашає (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається; виконує нескладні ролі, етюди-наслідування; вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю

дотримується правил співу (постава, дихання, інтонація) виконує пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит;
створює варіанти ритмічного супроводу до пісні;
відтворює прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах;
обирає тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;
грає в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);
придумує образи і створює їх знайомими засобами музичної виразності;
імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;
орієнтується в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);
проявляє інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності;
виконує прості живописні, графічні, декоративні, пластичні композиції;
складає та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову); відповідно задуму, *обирає* формат (вертикальний, горизонтальний) композиції;
використовує всю площину аркуша;
використовує основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори; *утворює* відтінки кольорів;
експериментує з кольорами, лініями, формами тощо;
користується художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;
працює (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами;
дотримується правил техніки безпеки;
бере участь у прикрашенні середовища, в якому живе і навчається;
виконує нескладні ролі, етюди-наслідування;
вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів;
рухається в ритмі і темпі музики, *узгоджує*

<p>дикції, виразністю міміки і жести, перевтілюючись у різних персонажів; розуміє правила поведінки в театрі; рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом); орієнтується у просторі; придумує образи і створює їх знайомими засобами мистецької виразності; імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); виконує твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються; називає свої уподобання у мистецтві</p>	<p>свої рухи з музичним супроводом (співом); орієнтується у просторі; дотримується правил поведінки в театрі; імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); вирізняє види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/її настрій</p>
--	--

Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва» спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p>сприймає твір мистецтва та висловлює враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям; визначає темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію; визначає колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; порівнює музичні та візуальні образи; помічає красу в довкіллі; орієнтується у видах театру (ляльковий, музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм) називає твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>сприймає твір мистецтва та висловлює враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; визначає темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо), характеризує мелодію; визначає колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; порівнює музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля; розрізняє види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм); використовує театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація); виявляє твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>

Реалізація **змістової лінії «Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p>презентує результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи,</p>	<p>виявляє (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з</p>

<p>демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); бере участь у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо;</p> <p><i>дотримується</i> правил творчої співпраці вербально описує свій творчий задум; визначає, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва;</p> <p><i>обговорює</i> з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості;</p> <p><i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці</p>	<p>творів мистецтва;</p> <p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); вербально описує свій творчий задум;</p> <p><i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; готовий / -а до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла;</p> <p><i>виявляє</i> досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків; бере участь у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках</p>
---	--

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів. Мистецтво сприяє формуванню ключових компетентностей, зокрема, у процесі: - усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною). - здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (математична компетентність). - спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природою засобами мистецтва (компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність); - самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність); - формування вміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя); - співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей); - опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (культурна компетентність) проявів творчої ініціативи та намагання її реалізувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність); виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток у молодших школярів здатності встановлювати причиннонаслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку; використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурнооздоровчої діяльності;
- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності;
- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими *змістовими лініями*:

«Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія «Рухова діяльність» передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>має уявлення</i> про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини;</p> <p><i>розуміє</i> терміни з предмету «фізична культура»;</p> <p><i>пояснює</i> значення фізичних вправ для формування правильної постави; називає життєво важливі способи пересування людини;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи: команди на шикування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал; загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо; виконує ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду; виконує вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем; володіє елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг;</p> <p><i>виконує</i> вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4х10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг почергово з ходьбою; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; “напівшпагат”, “шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4х9 м, 3х10 м; виконує загальнорозвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та</p>	<p><i>розуміє</i> значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку; пояснює значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я; дотримується рухового режиму протягом дня;</p> <p><i>називає</i> основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей;</p> <p><i>дотримується</i> правил особистої гігієни в режимі дня;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири);</p> <p><i>добирає</i> та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок;</p> <p><i>виконує</i> присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики;</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод;</p> <p><i>володіє</i> навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність;</p> <p><i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підшовою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками);</p>

розгинання верхніх кінцівок, колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників

виконує стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо;

виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сиду, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні впаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях; добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості; загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи; виконує загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними

	положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави;
--	---

Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</i>	<i>бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</i>

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Перелік освітніх галузей

Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мовно-літературна, зокрема:

Українська мова і література

Іншомовна освіта(англійська мова)

Математична

Природнича

Громадянська та історична

Соціальна і здоров'язбережувальна

Технологічна

Інформатична

Мистецька

Фізкультурна

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу:

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організовує у межах уроку та в позаурочний час. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, вчителі можуть досягти, використовуючи інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти,

сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи тощо. В інклюзивному класі (2-Д) передбачено години корекційної роботи.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти.

Початкова освіта здобувається з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилось сім років, повинні розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольньо-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру.

Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, вміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2-му класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати

прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (3-4 КЛАСИ) ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма школи І ступеня (3-4 класи) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02. 2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Освітню програму школи на 2023-2024 навчальний рік для 3-4-х класів складено на основі Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., яка розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 року №87 та затверджена наказом МОН від 12.08.2022 №743-22 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 3-4 класів загальної середньої освіти».

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- курси можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані;
- навчання творчого використання вчителем програми залежно від умов ;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань,

усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективною співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати

рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми. Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації освітньої програми вчителі будуть використовувати внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін у 3-4-х класах. Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 3-4-х класів ліцею складає 910 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані для учнів 3-4-х класів (додаток 3,4).

Навчальний план у 3-4-х класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти та варіативну складову.

Освітня галузь «Мовно-літературна», зокрема «Українська мова і література», з урахуванням вікових особливостей учнів у 3-4-му класах реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Літературне читання». Для збереження синхронності у вивченні української мови та літературного читання та для підсилення вивчення вказаних предметів у 3-4-х класах використано 1 годину з варіативної складової. Таким чином буде 4 год/тиждень української мови і 4 год/тиждень уроків літературного читання, всього 8 год/тиждень, 280 год/рік.

Освітня галузь «Іншомовна освіта» вивчається як окремий предмет, який забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що стосується іншомовної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі: «Англійська мова» - 3 години/тиждень. Учителям початкових класів і іноземних мов рекомендовано узгоджувати соціокультурну тематику уроків, передбачати використання на уроках іноземної мови мовних знань, отриманих на уроках «Українська мова» та «Літературне читання».

Освітню галузь «Математична» у 3-4-х класах передбачено вивченням окремого предмета «Математика». Для відпрацювання навчальних умінь учнів як складової математичної компетенції відводиться 5 окремих уроків на тиждень.

Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» представлено в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Час на його вивчення компонується таким чином: 2 години/тиждень – на природничу, 0,5 годин – на соціальну і 0,5 годин – на громадянську та історичну галузь. У класному журналі освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» будуть записуватися на одній сторінці предмету «Я досліджую світ».

Освітня галузь «Технологічна» буде реалізовуватись через навчальний предмет «Дизайн і технології» – 1 година/тиждень. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність. Учитель має створити умови для персонального доступу учня/учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Переглядати та обговорювати фільми (мультфільми), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті. Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель добирає, спираючись на побажання учнів.

Освітня галузь «Мистецтво» курсом буде реалізовуватись як окремі навчальні предмети за видами мистецтва: «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво» по 1 годині/тиждень. У класному журналі предмети фіксуються на окремих предметних сторінках, і називаються: «Мистецтво:образотворче мистецтво» та «Мистецтво:музичне мистецтво».

Освітня галузь «Фізкультурна» реалізується окремим предметом «Фізична культура». На неї відведено 3 години/тиждень.

Варіативна складова навчального плану використовується на підсилення предметів «Українська мова» (0,5 годин/тиждень) та «Літературне читання» (0,5 годин/тиждень).

У 3-4 класах буде здійснюватися поділ класів на групи при вивченні предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517). Клас буде ділитися на групи за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27 учнів).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 3-4 класі — 40 хвилин. Різницю в часі: (5 хв.) для збереження педагогічного навантаження (45 хв.) - вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про освіту».

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ «УКРАЇНСЬКА МОВА»

У 3-4-му класі мовно-літературно освітня галузь структурована навчальними предметами «Українська мова» та «Літературне читання».

Мета вивчення предмету «Українська мова» – формування мотивації вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для

духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в гімназії. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: – виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;

– розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів – формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;

– дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;

– залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Реалізація зазначених мети і завдань здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає формування в учнів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Змістова лінія «Взаємодіємо усно»
уважно слухає репліки співрозмовника, уточнює почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування;
сприймає уважно монологічне висловлення з конкретною метою;
розуміє й адекватно виконує навчальні дії відповідно до прослуханої інструкції, настанови вчителя;
передає зміст почутого (послідовність подій у розповіді, перелік ознак в описі, наведені аргументи в міркуванні);
добирає заголовки до частин прослуханого тексту;
визначає тему і мету усного повідомлення;

<p>вибирає інформацію з почутого з певною метою, використовує її для створення власних висловлень;</p> <p>визначає позицію мовця, погоджується з нею або заперечує;</p> <p>висловлює власні думки з приводу почутого, аргументує їх, спираючись на власний досвід;</p> <p>вступає і підтримує діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями;</p> <p>аргументує свої думки під час розмови;</p> <p>виявляє доброзичливе ставлення до думок інших;</p> <p>дотримується етичних норм спілкування, правил етикету;</p> <p>вживає у процесі спілкування правильні форми звертань, слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення;</p> <p>формулює розгорнуту відповідь на поставлене запитання;</p> <p>доводить аргументовано свою думку;</p> <p>будує усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування) за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали (частиною тексту, планом, опорними словами, словосполученнями);</p> <p>бере участь у створенні есе під керівництвом учителя;</p> <p>використовує виражальні засоби мови; висловлює власну думку про предмети, явища, події</p>
<p>Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»</p> <p>дотримується загальних правил письма;</p> <p>дотримується пропорційної висоти, ширини, нахилу великих і малих букв та пунктуаційних знаків (! ?) у зошиті в одну лінійку;</p> <p>нарощує швидкість письма, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою;</p> <p>прискорює письмо в міру своїх психофізіологічних можливостей, не спотворюючи форми букв та їх поєднань;</p> <p>пише розбірливо;</p> <p>оформлює охайно письмову роботу в зошиті в одну лінію;</p> <p>дотримується абзаців, полів зошита;</p> <p>записує слова в колонку;</p> <p>обирає для оформлення повідомлення відповідний шрифт, розмір і колір букв тощо;</p> <p>створює письмове висловлення (розповідь, опис) на добре відому й цікаву тему, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя;</p> <p>висловлює своє ставлення до того, про що пише;</p> <p>складає і записує художні і науково-популярні описи за поданим зразком, використовуючи інформацію з різних джерел;</p> <p>будує текст-міркування за зразком та поданим початком;</p> <p>письмово переказує текст розповідного змісту;</p> <p>використовує у власних текстах виражальні засоби мови;</p> <p>оформлює власне висловлення так, щоб воно було грамотним (у межах вивченого) і зрозумілим;</p> <p>знаходить і акуратно виправляє у власному тексті помилки (графічні, орфографічні, граматичні, лексичні і стилістичні), орієнтуючись на пам'ятку, підготовлену вчителем;</p> <p>обговорює письмові роботи (власні й однокласників) у парі, невеликій групі, визначає позитивні характеристики</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо медіа»</p> <p>сприймає доступні медіатексти;</p> <p>визначає мету простих медіаповідомлень;</p> <p>інтерпретує медіаповідомлення на основі власного досвіду;</p> <p>виділяє цікаву для себе інформацію;</p> <p>намагається виявити приховану інформацію в медіапродуктах;</p> <p>пояснює свою реакцію на медіаповідомлення (як буде реагувати у відповідь);</p> <p>створює прості медіапродукти (листівка, запрошення, sms-повідомлення, фотоколаж, книжечка тощо);</p> <p>пояснює, кому і для чого призначені створені ним медіапродукти</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»</p>

правильно вимовляє слова з апострофом, звуками [г], , , , дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим, ненаголошеними голосними [е], [и], подовженими приголосними звуками; *правильно наголошує* загальноживані слова;

відтворює напам'ять український алфавіт;

розташовує 7-9 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу і другу літери;

користується алфавітом під час роботи з навчальними словниками;

пояснює пряме і переносне значення слів;

добирає до поданого слова 1-2 найуживаніші синоніми, антонім;

користується навчальними словниками синонімів, антонімів;

розпізнає найуживаніші багатозначні слова і *пояснює* їх різні значення;

знаходить і *пояснює* роль синонімів, антонімів, багатозначних слів у тексті;

доречно використовує у власних висловленнях слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова;

визначає і *пояснює* роль закінчення, кореня, префікса, суфікса в слові;

розрізняє спільнокореневі слова і форми того самого слова (з допомогою вчителя);

пояснює, що таке орфограма;

розпізнає слова з орфограмами і перевіряє їх;

правильно записує слова з ненаголошеними голосними [е], [и] в корені, які перевіряються наголосом;

користується орфографічним словником для перевірки написання слів з ненаголошеними [е], [и], що не перевіряються наголосом;

правильно записує слова з префіксами *роз-*, *без-*, *з-* (*с-*);

розпізнає в тексті і *самостійно добирає* іменники, *ставить* до них питання;

розпізнає іменники, які називають опредмечені дії, ознаки;

розрізняє іменники – назви істот і неістот, *правильно ставить* до них питання;

розрізняє власні і загальні іменники;

записує власні іменники з великої букви;

визначає рід іменників;

змінює іменники за числами;

доречно вживає іменники у власному мовленні;

розпізнає прикметники в тексті;

пояснює роль прикметників у мовленні;

будує словосполучення прикметників з іменниками, *встановлює* між ними граматичний зв'язок за допомогою питань;

змінює прикметники за родами і числами у сполученні з іменниками;

розпізнає граматичну форму прикметника за родовим закінченням, поставленим питанням, за іменником, з яким він зв'язаний;

вживає прикметники у власних висловленнях з метою їх увиразнення;

розпізнає серед слів числівники, які відповідають на питання *скільки?*;

правильно вимовляє, наголошує і *записує* числівники, які використовуються для запису дати в зошиті;

правильно читає числові вирази;

розпізнає дієслова в тексті, *ставить* до них питання;

розрізняє часові форми дієслів;

змінює дієслова за часами;

правильно записує не з дієсловами;

добирає дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значеннями і *доречно вживає* їх у власних висловленнях;

правильно інтонує речення, різні за метою висловлювання та вираженням почуттів;

правильно будує і *записує* розповідні, питальні, спонукальні, окличні і неокличні речення;

правильно інтонує і *записує* речення зі звертанням;

використовує форми кличного відмінка під час звертань;

визначає в реченні головні (підмет і присудок) та другорядні (без поділу на види) члени

речення;

виділяє словосполучення в групі підмета і групі присудка;

встановлює зв'язок між головним і залежним словом у словосполученні;

встановлює граматичні зв'язки між словами в простому реченні за допомогою питань;

будує різні види простих речень;

визначає в тексті зачин, основну частину і кінцівку;

розпізнає текс-розповідь, опис, міркування, есе;

розрізняє за характерними ознаками художні, науково-популярні та ділові тексти;

визначає тему і мету тексту;

добирає заголовки відповідно до теми тексту;

складає плану тексту;

дотримується абзаців у оформленні текстів на письмі;

використовує для зв'язку речень у тексті займенники, прислівники, близькі за значенням слова

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Пояснювальна записка Назва предмета – «Літературне читання» зумовлює необхідність визначення його мети і завдань, що вимагає відповідної конкретизації змістових ліній і очікуваних результатів.

Мета – розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів;
- формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності;
- розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти;
- оволодіння прийомами структурно-сміслового і образного аналізу текстів різних видів;
- розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення;
- інформації формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами;
- формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою; літературою;
- формування вмій безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів;
- розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературнотворчої діяльності творчої діяльності.

Відповідно до мети і завдань предмета «Літературне читання» визначено такі **змістові лінії**: «Пізнаємо простір дитячого читання»; «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»; «Взаємодіємо усно

за змістом прослуханого»; «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»; «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»; «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»; «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти».

Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється у процесі особистісно зорієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує україномовну особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід.

Змістова лінія **«Пізнаємо простір дитячого читання»** створює передумови для ознайомлення учнів 3-х класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіа текстів, способами здобуття інформації у сучасному медіа просторі. Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів.

Змістова лінія **«Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»** охоплює такі основні змістові блоки: удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, підтекстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»** передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв'язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

Змістова лінія **«Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»** передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок а жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник і т.ін.); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-

інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв'язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, скласти короткий відгук на прочитану книжку та ін.

Змістова лінія *«Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»* має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіапродуктів.

Змістова лінія *«Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти»* передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення, продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проектах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та ін.)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Пізнаємо простір дитячого читання

Учень/учениця:

правильно називає та практично розрізняє фольклорні і авторські твори; співвідносить вивчені твори з відповідними жанрами (казка, вірш, художні і науково художні оповідання; байка); самостійно визначає жанрові ознаки казок, віршів, оповідань, називає основні жанрові ознаки п'єси; розуміє, яку інформацію можна одержати в творах різних жанрів; називає основні теми прочитаного; прізвища, імена відомих українських письменників, твори яких вивчалися на уроках літературного читання; розповідає епізоди з життя відомих письменників, про їхні твори, з якими неодноразово ознайомилися під час навчання; вміє розповісти сюжети кількох казок (фольклорних і авторських); знає напам'ять 5-6 віршів, кілька прислів'їв, скоромовок; виявляє ставлення до прослуханого і прочитаного; знає і називає найважливіші інформаційні ресурси; знаходить в них потрібну інформацію.

Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного

читає вголос, правильно, цілими словами і групами слів у темпі, який дає змогу розуміти прочитане; оволодіває продуктивними способами читання мовчки (самостійно та з допомогою вчителя); оволодіває та самостійно застосовує прийоми виразного читання та декламування напам'ять (для художніх текстів); виділяє у тексті і пояснює значення незнайомих слів, висловів, термінів (самостійно та з допомогою вчителя); самостійно розуміє фактичний зміст текстів різних видів та основні думки (самостійно, а також з допомогою вчителя); застосовує різні види читання під час опрацювання змісту текстів різних видів (самостійно та за завданням учителя), а також перечитування як засіб поглибленого розуміння змісту.

Взаємодіємо усно за змістом прочитаного

сприймає і розуміє усне висловлення, художній чи науково-художній текст;

уточнює інформацію;
виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань;
відповідає на запитання за змістом прослуханого тексту;
ставить запитання до усного повідомлення та за змістом прослуханого тексту;
називає персонажів, місце і час дії, послідовність подій у прослуханому тексті;
вибирає інформацію з прослуханого тексту і пояснює чому зацікавила інформація;
визначає тему сприйнятого на слух твору;
бере участь у колективному обговоренні почутого; зацікавлено й уважно слухає співрозмовників, толерантно ставиться до їхніх думок;
розпізнає ключові слова і фрази в усному висловленні;
висловлює власне ставлення до змісту прослуханої текстової інформації;
підтримує діалог з учителем, однокласниками на основі прослуханого;
користується формулами мовленнєвого етикету;
дотримується правил спілкування, найважливіших правил літературної мови.

Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів

самостійно читає, практично розрізняє художні, науково-художні тексти, визначає їх особливості та мету опрацювання, перераховує ознаки, які вказують на приналежність тексту до художнього чи науково-художнього;
відповідає на запитання щодо прочитаного твору;
знаходить і пояснює зв'язки між реченнями, абзацами і частинами тексту;
самостійно визначає послідовність подій у творі;
самостійно складає план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх текстів;
користується планом і малюнками для переказу прочитаного;
установлює (із допомогою вчителя і самостійно) причиново-наслідкові зв'язки;
визначає у творах елементи розповіді, описи;
визначає у структурі епічного твору початок, основну частину, кінцівку; **пояснює** їх взаємозв'язок після аналізу твору;
самостійно знаходить слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння подій, характеристики персонажів (самостійно та з допомогою вчителя);
самостійно визначає тему твору; основну думку – з допомогою вчителя;
самостійно переказує текст (детально, стисло, вибірково);
розпізнає, називає, виділяє в художньому тексті яскраві, образні вислови, художні описи природи, зовнішності людини, інших живих істот; **пояснює** їх роль у творі;
знаходить у тексті самостійно і з допомогою вчителя слова, які мають переносне значення, порівняння, епітети, метафори (без вживання термінів); **пояснює** їх роль у тексті,
використовує у власному мовленні;
визначає з допомогою вчителя настрій, загальну тональність твору;
розрізняє, правильно називає жанри творів, що опрацьовувалися під час навчання (практично);
самостійно визначає жанрові ознаки казок про тварин, віршів, оповідань;
визначає жанрові ознаки героїко-фантастичних казок, байок, п'єс із допомогою вчителя;
самостійно визначає головних персонажів; **пояснює**, які вчинки персонажів є позитивними, а які негативними
самостійно ставить запитання до тексту;
висловлює здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій (до і під час читання);
розуміє авторську позицію: як автор ставиться до зображуваних подій і вчинків персонажів (з допомогою вчителя);
висловлює оцінні судження морального й естетичного характеру про події, вчинки персонажів, описи у художньому творі;
самостійно орієнтується у фактичному змісті твору, **знаходить і пояснює** у ньому слова

<p>терміни; визначає тему прочитаного тексту; виділяє, пояснює зміст графічного матеріалу; поділяє текст на смислові частини, встановлює між ними зв'язки, виокремлює новий науково-пізнавальний матеріал (з допомогою вчителя); самостійно складає словесний, малюнковий план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою науково-художніх текстів; передає зміст тексту; перетворює текстову інформацію у графічну (схеми, таблиці); висловлює особисте ставлення до прочитаного</p>
<p>Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою</p>
<p>практично розрізняє дитячі книжки з текстами різних видів, називає основні теми дитячого читання; самостійно розглядає та прогнозує орієнтовний зміст незнайомої книжки з опорою на ключові слова, ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; пояснює, які дитячі книжки найбільше подобається читати; формулює свій читацький запит у бібліотеці; самостійно здійснює вибір дитячих книжок відповідно до власних читацьких інтересі; користується під час вибору книжок, різними інформаційними ресурсами дитячої бібліотеки (самостійно та з допомогою дорослого); висловлює емоційно-оцінні враження про прочитану книжку; складає короткий відгук на прочитану книжку (усно, з допомогою вчителя).</p>
<p>Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією</p>
<p>знає і пояснює значення поняття медіа; розрізняє види медіа за джерелами і способами одержання інформації; аналізує медіатексти за критеріями-факти і судження про них; формулює висновки за прочитаним, побаченим; знає правила безпечної поведінки в Інтернеті; створює (за вибором) медіа-продукт і пояснює свій вибір; пояснює роль ілюстрації як джерела розуміння тексту</p>
<p>Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти</p>
<p>придумує словесну картину за прочитаним твором; виразно виражає себе у групових і колективних інсценізаціях прочитаного; доповнює тексти (за орієнтирами вчителя); продовжує діалог; придумує текст за аналогією до прочитаного; творчо переказує прочитане.</p>

ІНШОМОВНА ГАЛУЗЬ АНГЛІЙСЬКА МОВА Пояснювальна записка

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання. Зміст навчання англійської мови у 3-4-х класі добирається відповідно до психофізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;

- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови»

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

№	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності; • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції. Ставлення: <ul style="list-style-type: none"> • гордість за Україну, її мову та культуру; • розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; • готовність до міжкультурного діалогу.
2	Спілкування іноземними мовами	Реалізується через предметні компетентності.
3	Математична компетентність	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • розв'язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект.
4		Ставлення: <ul style="list-style-type: none"> • готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних і навчальних проблем.
5	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини. Ставлення: <ul style="list-style-type: none"> • інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
6	Інформаційно цифрова компетентність	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; • створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; • спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; • застосовувати ІКТ відповідно до поставлених завдань. Ставлення:

		<ul style="list-style-type: none"> • готовність дотримуватись мережевого етикету.
7	Уміння вчитися упродовж життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її; • організовувати свій час і навчальний простір; • оцінювати власні навчальні досягнення. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • впевненість у спілкуванні іноземною мовою; • подолання власних мовних бар'єрів; • наполегливість; • внутрішня мотивація та впевненість в успіху.
8	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої ситуації. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих ситуацій; • комунікабельність та ініціативність; • креативність.
9	Соціальна та громадянська компетентності	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формулювати власну позицію; • співпрацювати з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • толерантність у спілкуванні з іншими.
10	Обізнаність та самовираження у сфері культури	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усвідомлення цінності культури для людини і суспільства; • повага до багатства і розмаїття культур.
11	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сприймання природи як цілісної системи; • готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища; • відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.

Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації

Тема	Змістова лінія			
	<i>Екологічна безпека та сталий розвиток</i>	<i>Громадянська відповідальність</i>	<i>Здоров'я і безпека</i>	<i>Підприємливість та фінансова грамотність</i>
Я, моя родина і друзі		Розуміє важливість допомоги батькам та розповідає про свої обов'язки.	Виявляє відповідальне ставлення до власного здоров'я.	Виявляє ініціативу та відповідальність у плануванні робочого дня.
		Оцінює власні вчинки та вчинки інших людей.		
		Вибудовує товариські стосунки з		

		оточуючими людьми.		
Відпочинок і дозвілля	Розуміє необхідність приведення в порядок місця відпочинку.	Враховує думку товаришів при виборі того чи іншого виду відпочинку.	Розуміє базові правила безпечної поведінки.	
Природа та навколишнє середовище	Цінує та бережливо ставиться до природи.	Висловлюється про важливість допомоги тваринам та збереження природи.		
Людина	Розуміє наслідки нерациональних дій людини на навколишнє середовище.	Виявляє толерантне ставлення до людей.	Розпізнає позитивні та негативні чинники, що впливають на здоров'я людини.	
			Розуміє важливість дотримання правил гігієни, рухового режиму та фізичного навантаження	
Помешкання			Розуміє необхідність дотримання чистоти та порядку у власному помешканні.	
Харчування			Розрізняє здорову та шкідливу їжу.	Складає просте меню з корисних продуктів.
				Раціонально розподіляє кошти під час покупки.
Подорож	Виявляє ціннісне ставлення до природи під час подорожі.		Обирає безпечний шлях пересування.	Обирає оптимальний вид транспорту.
Свята й традиції				Розуміє необхідність планування покупок на святкування у межах бюджету.
Школа та шкільне життя		Використовує модель поведінки, яка не суперечить правилам шкільного життя		

**Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
(Комунікативна компетентність)**

Комунікативні види	Комунікативні уміння	Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання
		3 клас A1
Рецептивні	Сприймання на слух	Розуміє повільне та чітке мовлення з довгими паузами задля полегшення усвідомлення змісту почутого. Розуміє конкретну інформацію (наприклад, про місце або час) у знайомому повсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
	Зорове сприймання	Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основні фрази, перечитуючи за потреби
Інтеракційні	Усна взаємодія	Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення в уповільненому темпі, перефразування та доповнення. Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуються нагальних потреб і дуже знайомих тем
	Писемна взаємодія	Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі
	Онлайн взаємодія	Пише дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низки коротких речень. Здійснює прості онлайн покупки та робить заявки під наглядом дорослих
Продуктивні	Усне продукування	Будує прості, здебільшого відокремлені фрази про людей і місця
	Писемне продукування	Надає у письмовому вигляді інформацію про себе (наприклад, уподобання, родина, домашні улюбленці), використовуючи прості слова та вирази. Пише прості фрази та речення.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія «Числа, дії з числами. Величини» охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія «Вирази, рівності, нерівності» спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія «Геометричні фігури» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «Робота з даними» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «Математичні задачі і дослідження» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для

вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів.

Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти
--

Числа, дії з числами. Величини

<p><i>відтворює</i> послідовність чисел у межах тисячі;</p> <p><i>читає і записує</i> числа, утворює числа різними способами;</p> <p><i>визначає</i> розрядний склад трицифрового числа;</p> <p><i>визначає</i> загальну кількість сотень, десятків, одиниць у числі;</p> <p><i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків;</p> <p><i>порівнює</i> числа різними способами;</p> <p><i>виконує</i> додавання та віднімання, множення і ділення на основі нумерації чисел;</p> <p><i>володіє навичкою</i> усного додавання і віднімання круглих чисел;</p> <p><i>обчислює усно</i> зручним для себе способом;</p> <p><i>володіє навичкою</i> письмового додавання і віднімання чисел у межах 1000;</p> <p><i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання, <i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>розуміє</i> сутність арифметичних дій множення і ділення;</p> <p><i>застосовує</i> в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між діями множення і ділення; правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел, множення на 10;</p> <p><i>володіє навичкою</i> табличного множення і ділення;</p> <p><i>володіє навичкою</i> позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі;</p> <p><i>виконує</i> ділення з остачею; <i>розуміє</i>, що остача має бути меншою за дільник; <i>перевіряє</i> правильність ділення з остачею;</p> <p><i>застосовує</i> прийоми раціональних обчислень;</p> <p><i>прогнозує</i> результат множення і ділення, <i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>розуміє</i> сутність кратного порівняння чисел;</p> <p><i>обчислює</i> результат кратного порівняння чисел;</p> <p><i>знаходить</i> число, яке у кілька разів більше/менше за дане;</p> <p><i>застосовує</i> в обчисленнях правила знаходження невідомих компонентів арифметичних дій;</p> <p><i>розуміє спосіб</i> утворення частини як однієї з кількох рівних частин цілого;</p> <p><i>розуміє</i> поняття чисельник і знаменник дроби;</p> <p><i>читає і записує</i> частини у вигляді дроби з чисельником 1;</p> <p><i>порівнює</i> дроби з чисельником 1 за допомогою засобів наочності;</p> <p><i>застосовує</i> в обчисленнях правило знаходження частини від числа та числа за величиною його частини</p> <p><i>знає</i> одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр); маси (кілограм, центнер), місткості (літр); часу (доба, тиждень, година, хвилина, секунда), проміжки часу (місяць, рік) та співвідношення між ними; <i>користується знанням</i> співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях;</p> <p><i>вимірює і порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість, час;</p> <p><i>обирає</i> доцільну мірку для вимірювання величини;</p> <p><i>користується</i> для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами;</p> <p><i>перетворює</i> величини, виражені в двох одиницях найменувань;</p> <p><i>виконує</i> арифметичні дії з іменованими числами;</p> <p><i>визначає</i> в навчальних і практичних ситуаціях групи взаємопов'язаних величин;</p> <p><i>розуміє</i>, що ситуація купівлі – продажу описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: ціна, кількість, вартість;</p>
--

<p><i>розуміє, що робота описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: продуктивність праці, час роботи, загальний виробіток;</i> <i>застосовує для розв'язування практичних задач правила знаходження однієї з величин за двома відомими іншими;</i> <i>користується знанням залежності між величинами у навчальних і практичних ситуаціях, прогнозує очікуваний результат; зіставляє одержаний результат із прогнозованим;</i> <i>розуміє сутність периметра многокутника;</i> <i>користується формулою обчислення периметра прямокутника (квадрата) в навчальних і практичних ситуацій.</i></p>
<p>Вирази, рівності, нерівності, рівняння</p> <p><i>читає і записує математичні вирази, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів;</i> <i>встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами;</i> <i>розрізняє істинні та хибні числові рівності й нерівності;</i> <i>знаходить значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви;</i> <i>застосовує правила порядку виконання дій під час обчислень значень виразів без дужок та з дужками;</i> <i>розуміє сутність понять «рівняння», «розв'язок рівняння»;</i> <i>розв'язує рівняння на основі правил знаходження невідомого компонента арифметичної дії та іншими способами;</i> <i>розрізняє числові нерівності та нерівності зі змінною;</i> <i>знаходить окремі розв'язки нерівності зі змінною зручним для себе способом</i></p>
<p>Геометричні фігури</p> <p><i>співвідносить реальні об'єкти з моделями геометричних фігур;</i> <i>називає елементи геометричних фігур;</i> <i>моделює геометричні фігури;</i> <i>будує прямокутник/квадрат;</i> <i>розрізняє коло і круг, позначає на рисунку елементи кола і круга (центр, радіус, діаметр);</i> <i>будує за допомогою циркуля коло</i></p>
<p>Математичні задачі і дослідження</p> <p><i>розв'язує прості і складені сюжетні задачі, задачі з геометричним змістом, компетентісно зорієнтовані задачі;</i> <i>розв'язує задачі на знаходження четвертого пропорційного, на подвійне зведення до одиниці, на спільну роботу;</i> <i>складає вираз до задачі з буквеними даними;</i> <i>розв'язує прості задачі на визначення тривалості події;</i> <i>розуміє сутність процесу і складає обернені задачі до даної задачі</i> <i>створює допоміжну модель задачі різними способами;</i> <i>обирає числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання задачі;</i> <i>планує розв'язування /розв'язання задачі;</i> <i>створює математичну модель задачі;</i> <i>перевіряє правильність розв'язку задачі: складає і розв'язує обернену задачу, розв'язує задачу іншим способом тощо;</i> <i>складає сюжетні задачі;</i> <i>виконує елементарні дослідження математичних залежностей з допомогою вчителя;</i> <i>використовує досвід математичної діяльності під час виконання дослідницьких завдань міжпредметного характеру, роботи над навчальними проектами, у проблемних ситуаціях повсякденного життя</i></p>
<p>Робота з даними</p> <p><i>читає нескладні таблиці, зчитує дані з графів, схем, діаграм;</i> <i>обирає дані, необхідні і достатні для розв'язання проблемної ситуації;</i> <i>вносить дані до таблиць;</i></p>

Додаткові теми:

Раціональні способи позатабличного множення і ділення.

Ознаки подільності на 2 та 5. Ознака подільності на 10.

Розв'язування рівнянь, в яких права частина або один з компонентів поданий числовим виразом.

Розв'язування рівнянь, в яких один з компонентів поданий виразом зі змінною.

Розв'язування нерівностей зі змінною.

Складені задачі, що містять збільшення або зменшення числа на/у кілька одиниць, сформульовані у непрямій формі.

Складені задачі з буквеними даними.

Розв'язування складених сюжетних задач алгебраїчним методом.

Нестандартні задачі. «Магічні фігури».

Добудовує лінійні діаграми.

ПРИРОДНИЧА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі будуть реалізовуватись окремими в інтегрованому курсі (на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе та свого організму, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві; між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров'я та безпеку, залежність результату роботи від докладених зусиль; аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України; інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної патріотичної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають **змістові лінії**, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«**Людина**» (людина – частина природи і суспільства, пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«**Людина серед людей**» (соціальні ролі (школяр, член сім'ї і громади), стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми; навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей);

«**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«**Людина і світ**» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей);

«**Природа**» (різноманітність природи; методи дослідження природи; нежива і жива природа; зв'язки у природі; природа Землі; природа України).

«**Людина і природа**» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі; правила поведінки в природі; участь дітей в природоохоронній діяльності)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Людина

знає, що спільного та чим відрізняється людина від інших живих істот (мислення, мова, праця, спілкування і взаємодія з іншими людьми)

розповідає про частини тіла людини, їх значення; правила догляду за ними;

володіє найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування

називає умови здорового способу життя (харчування, турбота про здоров'я, уникнення шкідливих звичок);

пояснює, як змінюється людина упродовж життя, наводить приклади з власного досвіду;

пояснює, як суспільні групи (сім'я, дитячий колектив, друзі) впливають на розвиток людини

виявляє інтерес до своєї зовнішності,

розповідає про себе, свої захоплення;

прагне до акуратності

розпізнає риси характеру і дає їм оцінку;

називає риси характеру, які сприяють і ті, що заважають досягненню успіху в житті, спілкуванню з іншими;

пояснює, як досягнення мети залежить від наполегливості й старанності

володіє прийомами планування робочого часу, тренування уваги, пам'яті;

підтримує порядок на робочому місці;

виявляє пізнавальну активність на уроках;

співпрацює і взаємодіє з іншими у різних ситуаціях (навчання, гра)

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).

• Тренування уваги, пам'яті (прийоми, алгоритми, вправи).

Людина серед людей

називає правила поведінки у сім'ї, школі, громаді;
розуміє почуття відповідальності перед родиною
пропонує вирішення посильних проблем школи, громади;
співпрацює і взаємодіє з іншими у збереженні традицій школи;
долучається до корисних справ у класі, школі;
виявляє інтерес до пізнання і збереження традицій школи;
пізнавальну активність на уроках;
розуміє переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей: чесність, доброзичливість, подільчивість, працьовитість, ввічливість на протипагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності;
вирішує конфлікти мирним шляхом;
дотримується правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння).

Моделювання способів поведінки чуйного ставлення до старших та інших членів сім'ї.

• Моделювання способів вирішення конфліктних ситуацій (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя)

називає об'єкти громадського простору своєї місцевості;

демонструє ставлення до приватної власності своєї та інших як до цінності; аргументує неприпустимість порушення приватного простору;

бере участь в обговоренні правил поведінки у громадському транспорті, кінотеатрі, бібліотеці та ін., аргументує їх доцільність на прикладах

Практичні роботи

• Обговорення правил поведінки, прийнятих у класі, школі, місцевій громаді.

• Моделювання (інсценізація) поведінки у громадських місцях (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя).

Людина у суспільстві

усвідомлює свою належність до українського суспільства; необхідність толерантних взаємин між людьми;

має уявлення про державну символіку України; свою приналежність до України; ділиться з іншими інформацією про права кожної дитини (право на навчання, медичну допомогу, відпочинок, захист від жорстокого поводження);

виявляє інтерес до пізнання минулого і сучасного України; участі у відзначенні пам'ятних подій, державних і народних свят;

розпитує старших і збирає інформацію про свій край, про минуле, історії назв;

володіє навичками поводження в урочистих ситуаціях, у пам'ятних місцях;

розуміє сутність правопорушень як порушень прав інших людей; міркує на цю тему, наводить приклади;

обгрунтовує необхідність відповідати за свої вчинки; встановлює взаємозв'язки у соціальному житті (між вчинком і наслідком, порушенням правил і відповідальністю);

передбачає наслідки своїх вчинків;

розповідає про значення праці людей різних професій для країни;

усвідомлює: себе громадянином України;

виявляє патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави традицій і звичаїв твого краю

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння).

• Створення альбому, портфоліо або облаштування тематичної виставки «Ми – громадяни України» (зображення символів, листівки, світлини).

• Розв'язання прогностичних задач «Що буде, якщо ... » (ситуації правопорушень)

Людина і світ

має уявлення про різноманітність народів у світі, їхніх культур і звичаїв; наводить приклади звичаїв інших народів, світових досягнень; співробітництва країн; обґрунтовує необхідність толерантного ставлення до різноманітності культур і народів світу; виявляє інтерес і повагу до різних культур і звичаїв незалежно від зовнішності, мови, належності до інших культур

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).

Дослідження «Що в моєму домі вироблено в інших країнах», складання мапи маршруту цих товарів (на плакаті тощо).

Проект «Славетні українці». Накопичення даних про відомих українців із різних сфер життя (мистецтво, спорт, наука) та їх представлення у різних формах (тексти, світлини, розповіді та ін.

Природа

наводить приклади тіл і явищ природи;

розрізняє і називає тіла неживої і живої природи; тіла природи і ті, що створила людина;

складає перелік тіл неживої/живої природи на основі власних спостережень;

виявляє у природному оточенні тіла неживої і живої природи, встановлює зв'язки між ними;

описує явища природи, висловлює своє враження від них;

розповідає про явища природи, що вивчалися і/або які доводилось спостерігати називає джерела інформації про природу;

розрізняє і використовує обладнання для дослідження природи;

співвідносить органи чуття/обладнання для вивчення природи з інформацією, отриманою з їх допомогою;

пояснює необхідність вивчення природи;

здійснює пошук та аналіз інформації про тіла/явища природи у різних джерелах (виданнях природничого змісту, інтернет-ресурсах тощо), в тому числі з використанням технічних приладів і пристроїв;

виділяє головне в інформації природничого змісту, висловлює враження щодо неї;

презентує інформацію про природу у вигляді повідомлення, малюнку, схеми, презентації тощо;

проводить спостереження тіл і явищ у найближчому природному оточенні за планом, фіксує результати, презентує їх;

ставить і відповідає на запитання щодо дослідження тіла/явища природи;

аналізує основні кроки дослідження, передбачені планом, пропонує власні ідеї;

формулює припущення і перевіряє їх у ході дослідження за наданим або самостійно складеним планом;

визначає самостійно або у групі, що необхідно для проведення дослідження (обладнання, інформація тощо);

виконує самостійно/у парі/у групі дослідження тіла/явища природи за планом/інструкцією (об'єкти дослідження обирає самостійно або надаються вчителем);

обговорює у парі/групі і презентує результати дослідження у різний спосіб (схеми, фото- чи відеозвіти, презентації, моделі та інші);

формулює з допомогою вчителя висновки за результатами виконання дослідження;

аналізує виконання дослідження, виявляє помилки, пропонує способи їх виправлення, називає чинники успіху;

робить висновок: нові знання про природу можна отримати із різних джерел, зокрема у результаті проведення досліджень;

виявляє емоційно-ціннісне ставлення до природи та її вивчення, повагу до себе та інших виконавців спільного дослідження

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)

- Ознайомлення з джерелами інформації про природу (паперові видання природничого змісту, географічні карти, колекції мінералів, гербарії, аудіо- і відеозаписи, Інтернет-ресурси та ін.)

- Проведення вимірювань (об'єкт вимірювання обирає учень або визначає вчитель)

- Вправлення у розумінні інструкцій щодо проведення дослідження тіла/явища природи

- Вправління у складанні плану спостереження/експерименту.
- Спостереження тіла/явища природи (об'єкт спостереження обирає учень або визначає вчитель)
- Ведення «Щоденника спостережень за природою»
- Дослідження тіла/явища природи (об'єкт дослідження обирає учень або визначає вчитель)
- Вивчення природи за допомогою моделей (акваріум, глобус, тощо).
наводить приклади речовин;
виявляє у своєму оточенні тіла неживої природи і класифікує їх за певними ознаками (формою, кольором, станом тощо);

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправління)

- Дослідження властивостей тіл неживої природи (за вибором учнів/вчителя).
- Дослідження властивостей речовин (за вибором учнів/вчителя)

Дослідження розчинності у воді речовин, що використовуються у побуті (харчової солі, крохмалю, питної соди)
наводить приклади водойм, гірських порід, корисних копалин та їх використання;
розпізнає і називає гірські породи (пісок, глину, вапняк, граніт), корисні копалини у колекціях;
складає розповідь про поширення води на планеті, використання води людиною, значення повітря для рослин, тварин, людини;
пояснює значення води у природі; зміни станів води; значення гірських порід і корисних копалин у добробуті людини; необхідність охорони водойм і догляду за ґрунтом;
описує способи очищення води і практикує деякі з них (відстоювання, фільтрування);
досліджує у парі/у групі властивості повітря; властивості ґрунту, гірських порід, складає колекції;
ділиться інформацією з іншими щодо вживання достатньої кількості води щодоби, користі прогулянок на свіжому повітрі;
моделює кругообіг води у природі;
застосовує знання для економного використання води у побуті;
виявляє шану до традицій українського народу у ставленні до води, повітря, ґрунту

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправління)

- Способи очищення води.
- Спостереження дослідів, які демонструють властивості повітря.
- Ознайомлення з гірськими породами і корисними копалинами.
- Порівняння властивостей гірських порід (за вибором учнів/вчителя).
- Дослідження складу і властивостей ґрунту.

має уявлення про організми – тіла живої природи: рослини, тварини, гриби, бактерії;
називає ознаки рослин і тварин, органи рослин і тварин, умови, необхідні для життя різних організмів (рослин, тварин, людини); природні угруповання; заходи охорони рослин і тварин;
наводить приклади рослин і тварин Червоної книги України, пояснює необхідність їх охорони;
описує значення води, повітря, світла, тепла для організмів; поведінку тварин на основі власних спостережень та інформації, отриманої з додаткових джерел; вплив сезонних і добових змін на життя рослин, поведінку тварин; роль організмів у природі; свою участь в охороні рослин і тварин;
розпізнає і називає рослини, тварин, гриби різних груп (по 2-3 представники);
виявляє та описує пристосування рослин і тварин до умов існування;
порівнює і класифікує рослини, тварин за певними ознаками;
співвідносить рослини і тварин (на зображеннях, у колекціях тощо) з умовами їх існування;
моделює взаємозв'язки між рослинами і тваринами, організмами і навколишнім середовищем;
досліджує умови, необхідні для росту і розвитку рослин;
спостерігає та описує розвиток молодих рослин, які вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона); поведінку тварин;

доглядає за рослиною (-ами)/твариною(-ами) і ділиться своїм досвідом з іншими;
робить висновок про зв'язки організмів між собою і з неживою природою,
виявляє емоційно-ціннісне ставлення до представників живої природи, піклується про них
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)
• Виявлення пристосування рослин до певних умов існування.
• Виявлення пристосування тварин до способу життя.
• Розмноження рослин частинами їхнього тіла.
• Спостереження розвитку рослини, яку вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона)
• Дослідження умов росту рослин.
Спостереження за поведінкою тварин.
Моделювання зв'язків організмів між собою і з середовищем існування.

Людина і природа

наводить приклади матеріалів та їх використання, технологій і винаходів людства, аналізує їх вплив на життя людини і природу;
дізнається з різних джерел про професії, пов'язані з діяльністю людини у природі;
обговорює використання людиною енергії води і повітря, переваги і ризики цього;
пояснює роль природи у житті людини;
характеризує способи збереження й охорони природи на планеті;
висловлює і аргументує свою позицію щодо зв'язків людини і природи;
ідентифікує вивчені матеріали у виробках;
досліджує властивості матеріалів;
долучається до природоохоронних заходів і ділиться інформацією про них з іншими;
пропонує способи повторного використання речей, економного використання води, електроенергії, зменшення витрат тепла в оселі;
дотримується правил безпечної поведінки у природі (у лісі, на воді тощо);
оцінює власну поведінку і поведінку інших людей у природі;
розуміє цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища;
бережливо ставиться до природи
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)
• Ознайомлення з різноманітністю матеріалів і виробів з них
• Дослідження властивостей матеріалів (за вибором учнів/учителя)
• Спостереження впливу діяльності людини на природу (на матеріалі своєї місцевості).
• Складання пам'ятки ощадливого використання води і електроенергії у побуті.
• Повторне використання матеріалів і речей у побуті.
Правила безпечної поведінки у природному середовищі (моделювання та аналіз ситуацій перебування у природі).

ТЕХНОЛОГІЧНА ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс «Дизайн і технології».

Мета – цілісний розвиток особистості дитини засобами предметноперетворювальної діяльності, формування ключових та проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем, культурного й національного самовираження.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- сприяння розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;

- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в різних матеріалах;
- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій;
- формування культури праці, прагнення удосконалити процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань інтегрованого курсу «Дизайн і технології» здійснюється за **змістовими лініями**, які відображають структуру розвитку особистості та завершеного циклу проектно-технологічної діяльності: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія **«Інформаційно-комунікаційне середовище»** забезпечує розвиток асоціативно-образного та критичного мислення, оволодіння базовими знаннями у партнерській взаємодії, що формують цілісне уявлення про виробничу сферу людської діяльності, а також є підґрунтям для реалізації творчого потенціалу учнів під час засвоєння навчального матеріалу наступних змістових ліній, які структуровані за способами інтегрованої проектно-технологічної діяльності.

Змістова лінія **«Середовище проектування»** спрямована на розвиток аналітичного, просторового та творчого мислення, уміння працювати в команді, створення умов для оволодіння елементами дизайну: виявлення проблем, продукування ідей, вибору соціально і особистісно значущих об'єктів проектування; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів для виготовлення виробу за їх властивостями; експериментування з матеріалами і технологіями для реалізації власних ідей; планування технології послідовності виготовлення виробу.

Змістова лінія **«Середовище техніки і технологій»** передбачає розвиток логічного та алгоритмічного мислення, психомоторних здібностей, здатності до координування дій і взаємодопомоги; навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними, механічними інструментами й пристосуваннями; умінь поетапного виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій, раціональної обробки різних матеріалів.

Змістова лінія **«Середовище соціалізації»** спрямована на розвиток емоційного інтелекту; оцінювання і самооцінювання процесу та результатів власної або спільної проектно-технологічної діяльності; розвиток здатності презентувати освітні результати, обговорювати їх з іншими, ефективно використовувати створені вироби; формування досвіду добродійної діяльності, підприємливості, гостинності; виконання трудових дій у побуті, розвиток прагнення якісно і безпечно облаштовувати свій життєвий простір. Програма надає можливість розв'язувати реальні життєві проблеми, реалізовувати інтегративні та творчі можливості проектно-технологічної діяльності, встановлювати взаємозв'язки з іншими освітніми галузями, співпрацювати з експертами різних професійних сфер за межами школи. Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем.

Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів проектно-технологічної діяльності вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

Обов'язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного виробу – індивідуально, в парі або в групі, оцінювання і презентація освітніх результатів. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеці праці та санітарних норм.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Інформаційно-комунікаційне середовище

розрізняє предмети побуту в традиційному і сучасному інтер'єрі;
вибирає і аналізує конструкцію обраного предмета побуту для виготовлення макету;
створює поетапно макет предмета побуту за зображеннями, зразком, описом або власним задумом;
пояснює культурне розмаїття українського суспільства, місцеві традиції;
визначає кольорову гамму та особливості побудови й розташування орнаментів на взірцях декоративно-прикладного мистецтва;
впорядковує орнаменти за кольоровою гамою та видами (геометричні, рослинні, зооморфні, антропоморфні);
аналізує інформацію з різних джерел (підручник, фотографії, каталоги, посібники, комп'ютерні програми, Інтернет-ресурси, музеї, фільми тощо);
розробляє або *добудовує* орнамент з самостійно вибраних матеріалів;
досліджує властивості тканих і нетканих матеріалів на дотик та візуально;
розрізняє види тканих і нетканих матеріалів натурального походження (рослинного і тваринного) та способи їх виготовлення;
виготовляє виріб з тканих і нетканих матеріалів, зокрема вторинних (лялька-мотанка, іграшки з фетру тощо);
розрізняє та *використовує* креслярські інструменти та лінії;
вимірює розміри предметів за допомогою лінійки;
виконує розгортку об'ємних фігур, зокрема з використанням цифрових пристроїв;
експериментує, добудовуючи виготовлені розгортки за потреби та бажанням;
розробляє макет об'ємних фігур індивідуально або в групі

Середовище проектування

досліджує проблеми та потреби у створенні виробів;
вибирає об'єкт проектування із низки запропонованих або власних ідей;
розробляє план реалізації задуму в матеріалі та критерії оцінювання майбутнього виробу;
аналізує моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги) для продукування нових ідей;
розрізняє і використовує формат композиції (горизонтальний, вертикальний), симетричні й асиметричні форми, рівновага, спектр кольорів, теплі і холодні кольори та відтінки;
виконує завдання з продовженням: добудовує, домальовує, удосконалює або розробляє композицію виробу (засобами малюнку, ескізу, макету), зокрема з використанням цифрових пристроїв;
застосовує творчі методи проектування – переносить форми природних і рукотворних об'єктів на власну модель (метод біоніки);
описує модель спроектованого виробу;
добирає матеріал для виготовлення спроектованого виробу;
розраховує орієнтовні витрати на виготовлення виробу;
планує послідовність технологічних операцій для виготовлення змодельованого виробу (пласкої та об'ємної форми)

Середовище техніки і технологій

розрізняє види ручних та механічних інструментів і пристосувань;
працює з інструментами й пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів і норм санітарії;
виготовляє поетапно виріб за інструкцією з визначеною послідовністю самостійно або спільно з по-окремим розподілом частин роботи;
розмічає деталі на матеріалі за допомогою шаблонів, трафаретів або креслярських інструментів та *вирізує* їх;
обробляє деталі виробу за потреби;
застосовує рухомі і нерухомі, роз'ємні і нероз'ємні з'єднання;
удосконалює технологію виготовлення виробу за потреби;
виготовляє деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів (витинанка, вишивка, плетіння, мозаїка, пап'є-маше, скрапбукінг та ін.);
раціонально використовує час та матеріали, зокрема і вторинні;
аналізує свої помилки, по-можливості виправляє їх

Середовище соціалізації

обговорює корисність, естетичність та якість індивідуально або спільно створених виробів;
готує презентацію та рекламу, зокрема з використанням цифрових пристроїв;
презентує результати власної або спільної проектно-технологічної діяльності;
виявляє повагу до авторства власних робіт та інших осіб;
оцінює свою комунікативну діяльність, досягнення, труднощі;
долучається спільно з рідними та друзями до добродійної діяльності в групах із власноруч створеними виробами;
дотримується правил спільної роботи в групі;
обґрунтовує потребу допомагати іншим, робити корисні справи, подарунки, бережливо ставитися до природного середовища;
виявляє толерантність, милосердя, повагу до інших;
розрізняє професії за сферами життєдіяльності;
пояснює правила догляду за взуттям;
уміє правильно складати одяг, розвішувати його на плічках;
лагодить нескладні пошкодження іграшок за потреби;
виращує кімнатні рослини для класного приміщення або інших потреб;
аналізує послідовність приготування різних видів бутербродів та їх користь для здоров'я;
складає серветки для святкового столу різними способами

ІНФОРМАТИЧНА ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою інформатичної освітньої галузі є формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційнокомунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Головними завданнями є формування умінь

- знаходити та опрацьовувати інформацію із використанням пошукових систем;
- створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах;
- здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі;

- критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем;
  - дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;
  - дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютерними пристроями.
- Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями «Інформація. Дії з інформацією», «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією», «Об'єкт. Властивості об'єкта», «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» «Алгоритми»

Змістова лінія **«Інформація. Дії з інформацією»** базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання у навчальному процесі розширюється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Змістова лінія **«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»** передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір. Для практичних робіт використовуються програми (онлайн-середовища Інтернету, додатки для мобільних пристроїв).

У ході реалізації змістової лінії **«Об'єкт. Властивості об'єкта»** розглядаються поняття об'єкта, властивостей об'єктів і значень цих властивостей. Діти мають наводити із власного життя приклади різних об'єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, впорядковувати та групувати об'єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень властивостей об'єктів на подальше їх використання та опрацювання. Вчать будувати складні об'єкти із запропонованих частин, в тому числі самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами - у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджувати об'єкти за допомогою створених моделей. Об'єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу. Змістова лінія **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових.**

Використання» забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема у табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацьовувати текст; сприймати різноманіття графічних даних; створювати власні зображення у вигляді малюнків та творчо опрацьовувати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів.

Змістова лінія «Алгоритми» спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму, основних алгоритмічних структур, зокрема, слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд; навичок шукати помилки в послідовності команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; вміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: уміння планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки. Програма побудована лінійно-концентрично. Зміст понять поступово розширюється і доповнюється. Забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Учитель може змінювати порядок вивчення тем та самостійно визначає обсяг (кількість годин) на вивчення кожної теми курсу, а також на повторення, узагальнення та систематизацію під час вивчення кожної теми, вибудовуючи найбільш доречну для конкретного класу траєкторію навчання. Важливо щоб здобувачі освіти зрозуміли головні особливості безпечної роботи з інформаційними джерелами та почали використовувати відповідні навички та знання при вивченні інших навчальних предметів. Важливим є задоволення пізнавальних інтересів здобувачів освіти, підтримка їх творчої ініціативи та прагнення до освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій, що створюватиме відчуття доступності в постійному оновленні своїх компетентностей.

Особливості організації навчально-виховного процесу: для дотримання норм безпеки дитини рекомендується організувати навчання у закритому захищеному інформаційному середовищі. Облікові записи для електронного листування та співпраці в мережі створює адміністратор навчального закладу.

Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмету здійснюється в таких аспектах:

- 1) рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) здатність до застосування вивченого матеріалу у практичній діяльності;
- 3) свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;
- 4) вміння співпрацювати;
- 5) використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів;
- 6) свідоме знання правил безпечної праці.

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), текстовий редактор

Очікувані результати навчання здобувачів освіти
--

Інформація. Дії з інформацією

пояснює значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду;
розрізняє види інформації за способом подання;
уміє перетворювати одну форму подання інформації в іншу: (текстове – в графічне, числове – в текстове тощо);
створює папку та документи в ній;
пояснює поняття «комп'ютерна мережа»;
розуміє призначення програми-браузера;
вміє використовувати гіперпосилання;
використовує мережі для отримання достовірної інформації та спілкування;
висловлює припущення про достовірність інформації, отриманої з цифрових та інших джерел;
дотримується правил використання власних і чужих творів;
виявляє повагу до авторства інших осіб

Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією

розповідає про історію виникнення пристроїв для роботи з інформацією;
називає носії інформації;
розрізняє технічні засоби для передавання, зберігання інформації;
використовує пристрої для передавання інформації;
наводить приклади пристроїв для введення та виведення інформації;
висловлює припущення про достовірність інформації;
пояснює наслідки для власного здоров'я надмірного використання цифрових пристроїв

Об'єкт. Властивості об'єкта

описує текстові і графічні об'єкти;
порівнює властивості текстових і графічних об'єктів за спільними і відмінними ознаками;
визначає об'єкти, які відповідають заданим властивостям;
вміє змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів;
досліджує об'єкти за допомогою створених моделей

Комп'ютерні програми. Меню та інструменти

розрізняє сучасні пристрої для роботи з інформацією;
уміє увімкнути та вимкнути комп'ютер та інші пристрої (за умови їх використання);
використовує необхідні значки на Робочому столі для запуску і роботи в програмах;
орієнтується в середовищах для перегляду зображень, читання текстів, слухання музики, завершує роботу з ними;
створює зображення освітніх об'єктів

Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання

створює інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо для представлення ідей та/або результатів діяльності;
створює та змінює прості зображення;
опрацьовує та використовує інформацію з різних джерел;
вміє заповнювати таблицю ознак для предметів з однієї групи (класу);
розробляє презентацію за логічною послідовністю;
доповнює презентацію текстом, зображенням, схемою;
редагує і форматує презентацію залежно від її призначення, змінює фон слайду;
застосовує режим показу презентацій

Лінійні алгоритми

визначає алгоритмічні структури;
виконує, створює та записує алгоритми;
вміє діяти за інструкцією;
впорядковує об'єкти за певними ознаками;
пояснює наслідки порушення плану, алгоритму послідовності дій у близькому середовищі, готових програмах, іграх;
розрізняє істинні та хибні висловлювання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

МИСТЕЦТВО

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:
- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційноестетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей;

- поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантного ставлення до мистецтва інших етносів і народів;

– формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів;

– оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;

– досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування у мистецькій творчості;

- розвиток здатності самопізнання і самовираження, коригування власних емоційних станів через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей;

– формування здатності встановлювати зв'язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля;

– усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності;

– формування культури глядача-слухача;

– соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено **змістові лінії**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в

них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику.

Реалізація змістової лінії «**Комунікація через мистецтво**» націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, колективних творчих проєктах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Мистецька освітня галузь буде реалізуватися через **інтегрований курс**

Очікувані результати навчання здобувачів освіти
<p>Художньо-творча діяльність</p> <p><i>виконує</i> дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор); <i>добирає</i> засоби музичної виразності (темп, динаміку), необхідні для створення настрою, характеру; <i>розуміє</i> значення вокальних вправ для правильного виконання; <i>стежить</i> за точністю і виразністю інтонування, чіткістю дикції, співацькою поставою, диханням; <i>виконує</i> в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, маракас, дзвіночки, барабан, тріскавки, сопілка, (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо); <i>самостійно добирає</i> тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу; <i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4); <i>орієнтується</i> в нотному записі (за доцільності для виконання); <i>читає</i> запис найпростіших ритмів; <i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації) та на музичних інструментах; <i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні на музичному інструменті за вибором; <i>організовує</i> самостійно робоче місце для занять різними видами образотворчої діяльності; <i>дотримується</i> охайності і правил техніки безпеки; <i>самостійно користується</i> знайомими художніми інструментами (палітрою, різними видами пензлів, стеками, ножицями тощо); <i>добирає</i> художні матеріали, відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно прикладне), в якому працює; <i>розпізнає</i> форми (реалістичні, декоративні); <i>досліджує</i> форму предмету та спрощує її до геометричної подібності; <i>порівнює</i> будову різних природних форм, їх пропорцій; <i>добирає</i> відтінки кольору за насиченістю; <i>створює</i> реалістичні, казкові, фантастичні образи; <i>виконує</i> елементарні замальовки з натури та за уявою в ескізній формі (предмети побуту, об'єкти природи та архітектури); <i>створює</i> зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, крапками різного розміру, формами, об'ємами, фактурами тощо; <i>самостійно створює</i> просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну), <i>використовує</i> усю площину аркуша; <i>виконує</i> прості композиції на площині та в об'ємі; <i>обирає</i> формат (прямокутний, квадратний, трикутний, в колі, в овалі) для кращого втілення задуму; <i>виділяє</i> композиційний центр, головне і другорядне, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, композиційні засоби та правила;</p>

використовує елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше, яскравіше, тепліше, далі – менше та блідіше, холодніше), передаючи плановість простору у площинних зображеннях;

передає в зображеннях елементарну будову птахів, тварин, людини, посилено передає рух; ілюзорні зміни розмірів предметів в залежності від розміщення у просторі; смислові зв'язки між об'єктами в сюжетних композиціях;

розрізняє особливості об'ємного (круглого та рельєфного) зображення;

порівнює найпростіші елементи об'ємних форм;

виражає особливості об'єкту як образу засобами форми і декору (як у об'ємному так й у площинному зображенні);

оздоблює об'ємну форму рельєфним або живописним декором;

конструює та створює прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно добирає складові композиції;

творчо використовує різні техніки, інструменти та матеріали для втілення власного задуму (саморобні штампи, набризк, декупаж, колаж).

поєднує засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму.

імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); пластично інтонує музичні образи; виконує нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»), добирає засоби вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку);

грає елементарні театральні етюди (самостійно обирає відомих персонажів та перевтілюється в них, зокрема, імітує характерні рухи, ходу, звуки, міміку тощо);

вправляється над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами;

рухається під музику, добираючи відомі танцювальні елементи (народні, сучасні); узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом);

створює сценічні інтерпретації пісенних образів;

використовує атрибути для підсилення синтетичної виразності (із запропонованих);

комбінує знайомі художні техніки, звуки, ритми, рухи, лінії, кольори, форми, фактури, матеріали тощо для втілення ідеї в художньому образі; створює образи, використовуючи знайомі засоби та способи за уявою;

творення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори, об'єми, декор тощо), якими може виразити свої почуття та емоції;

виокремлює і фіксує в доступний спосіб цікаві явища довкілля; відтворює їх у творчій діяльності (імпровазіях мелодій, інсценізації пісень, пластичному інтонуванні);

пропонує ідеї оздоблення місця, де навчається, живе; реалізовує їх (за допомогою інших або самостійно втілює нескладний задум оздоблення місця, де навчається і власного помешкання);

розпізнає власні емоції від художньої творчості, обирає види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; передає власні емоції в кольорі;

дотримується загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо).

Сприймання та інтерпретація мистецтва

емоційно сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб;

вирізняє елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу, зокрема із сюжетною (літературною) програмою (мелодія, темп, динаміка, гучність, ритм, тембр (голос та деякі музичні інструменти), лад (мажор, мінор));

розпізнає прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, куплетна);

визначає особливості втілення образу у творах образотворчого мистецтва та архітектури;

характеризує колір об'єктів довкілля відповідно до часу доби та пір року;

висловлює судження щодо передання емоційного стану зображуваних об'єктів та явищ навколишнього світу у творі (зокрема, у стані спокою та в русі);

визначає композиційну будову твору образотворчого мистецтва та архітектури;

вирізняє кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), насиченість (яскравий, тьмянний) загальний колорит; елементи композиції твору (центр,

головне і другорядне; побудову твору (симетричну та асиметричну, статичну, динамічну, ритмічну, метричну);
цілісно охоплює увагою художній твір; зосереджується на характерних деталях; порівнює музичні та візуальні, хореографічні образи;
зіставляє твори мистецтва та явища довкілля (за допомогою вчителя).
вирізняє елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформлення театрального/екранного твору;
розрізняє засоби виразності та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні;
розрізняє засоби виразності та характеризує твори живопису, графіки, скульптури;
розрізняє та характеризує виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний), народної, класичної та сучасної хореографії;
розрізняє та характеризує виразні засоби анімаційних фільмів.;
розпізнає та характеризує художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо);
Порівнює природні форми, образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.
визначає власні емоції від сприймання мистецьких творів; *добирає* слова для характеристики вражень із власного запасу; *пояснює*, що подобається або не подобається у творі;
обирає твори відповідно до свого настрою; *пояснює*, від чого дістає насолоду; *добирає* твори для поліпшення свого настрою;
відтворює емоційні враження від твору мистецтва улюбленими художніми засобами;
порівнює свої настрої та почуття із тими що втілені у художньому творі (на основі діалогу між автором та глядачем);

Комунікація через мистецтво

характеризує власну творчість за поданими орієнтирами; *пояснює*, що вдалося чи не вдалося; *визначає* за допомогою вчителя/ вчительки труднощі; *обирає* (за допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення;
презентує результати власної творчості (співає улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками; *пояснює* задум;
визначає досягнення однолітків у художньо-творчій діяльності, виявляючи доброзичливість у висловлюваннях;
обговорює з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання інших;
бере участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, виставках, фестивалях, інсценізаціях народних обрядів, арт-мобах, тижнях мистецтва тощо), у колективних творчих проєктах, зокрема із використанням засобів улюбленого виду мистецтва і художньо-творчої діяльності;
виконує різні дії / ролі в колективному творчому процесі, *виявляючи повагу* до інших.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: – виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження,

соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причиннонаслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку; комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарногігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри,

змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Рухова діяльність

*має уявлення про історію виникнення Олімпійських ігор;
називає олімпійське гасло та символ Олімпійських ігор;
пояснює вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів;
добирає спортивний інвентар відповідно виду спорту;
контролює свій фізичний стан за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям перед фізичними навантаженнями в процесі та після занять;
виконує організовуючі вправи команди на перешикування з однієї шеренги уступами за розрахунком 9, 6, 3, на місці;
виконує загальнорозвивальні вправи з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів;
розрізняє та виконує присідання, виси, упори: присідання, нахили тулуба у сіди з різними положеннями ніг; перехід із сиду на правому стегні у сід на лівому стегні; виси та упори – згинання і розгинання рук в упорі на стегнах, в упорі лежачи; перехід із упору присівши в упор стоячи, із упору лежачи в упор лежачи боком і навпаки; упор на перекладині;
виконує елементи акробатики: “міст” із положення лежачи;
володіє навичками пересувань: ходьба по гімнастичній лаві з високим підніманням стегна, біг до 30 м, рівномірний біг почергово з ходьбою;
пересування танцювальними кроками: ритмічне поєднання рухів і кроків, підскоків; танцювальні імпровізаційні вправи босоніж;
володіє навичками метання м'яча у вертикальну ціль (мішень 1x1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м'яча з різних вихідних положень;
виконує вправи з великим м'ячем: елементами баскетболу – тримання баскетбольного м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей на місці; ловіння м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей у ціль і ловіння його після відскоку від підлоги; ведення м'яча на місці та під час ходьби правою та лівою рукою; елементи футболу – удари м'яча внутрішньою та середньою частиною підйому по нерухомому м'ячу у вертикальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м) та горизонтальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м), ведення м'яча вивченими способами між стійками і їх обведенням; жонгливання м'ячем (хлопці), повітряною кулькою (дівчата);
застосовує вивчені прийоми в іграх з міні-баскетболу та міні-футболу;
виконує стрибки: зі скакалкою на одній, двох ногах; стрибки у довжину з місця; фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості, гнучкості, координації;
добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: вправи для м'язів шиї, плечового пояса, верхніх кінцівок, спини, живота, тулуба та нижніх кінцівок; загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випаді, повороти тулуба під час бігу, вправи на координацію, викрути тулуба; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби;
вправи для попередження плоскостопості: ходьба, біг на носках, ходьба перекатами з п'яти на носок, “гусінь”, “ведмідь клишоногий”, стрибки;*

Ігрова та змагальна діяльність

*бере участь у рухливих, спортивних іграх та естафетах, ефективно взаємодіє з однолітками для досягнення спільних командних цілей.
дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.*

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає

порівняння із досягненнями інших. Навчальні досягнення здобувачів у 3 класах підлягають формувальному та підсумковому (бальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними формами організації освітнього процесу в 3-4-х класах є: різні типи уроку; екскурсії; віртуальні подорожі; спектаклі; квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності; контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (5-А КЛАСУ)
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУ
«ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»**

Пояснювальна записка

Освітня програма базової школи (далі — Програма) науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» (далі — Проєкт) адаптаційного циклу (5–6-ті класи) застосовується для закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою.

Програма розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти (далі — Державний стандарт), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898 згідно з вимогами, передбаченими статтею 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту». освітніх програм для 3–4 класів закладів загальної середньої освіти».

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» базова середня освіта в Проєкті як другий рівень повної загальної середньої освіти забезпечує наступність із початковою освітою і передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом базової середньої освіти, а також готовність дитини до навчання на наступному рівні (Закони України «Про освіту», стаття 10, «Про повну загальну середню освіту», стаття 4).

Відповідно до дидактичних засад визначення компонентів освітнього процесу до їх переліку віднесено цілі, концептуальні засади їх досягнення, зміст, методи, форми і засоби освітнього процесу в базовій школі Проєкту.

Цілями базової середньої освіти в Проєкті визнано всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості.

Зазначені цілі досягаються через модернізацію базової середньої освіти в Проєкті на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки сформованості системи взаємопов'язаних ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Компетентність трактуємо відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 1) як інтегровану якість особистості, що є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей і визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та / або подальшу навчальну діяльність.

Концептуальними засадами досягнення цілей базової середньої освіти в Проєкті є основні положення компетентнісного й особистісно-діяльнісного підходів, зокрема низка таких взаємопов'язаних положень.

Компетентнісна базова середня освіта в Проєкті:

- *втілює* в життя основні положення компетентнісного підходу та продовжує процес формування в учнів середнього шкільного віку ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Під ключовими розуміємо компетентності, що виявляються в здатності людини до ефективної

життєдіяльності в усіх сферах людського буття; під загальнопредметними — компетентності, що допомагають особистості успішно опанувати предмети певної освітньої галузі; під предметними — компетентності, що забезпечують повноцінне засвоєння учнями змісту конкретних навчальних предметів. Як органічно взаємопов'язані складові будь-якої компетентності розглядаємо ставлення та цінності, знання; інтелектуальні та практичні вміння й навички (зокрема, такі наскрізні вміння, як читання з розумінням, висловлення власної думки усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, конструктивне керування емоціями, оцінювання ризиків, прийняття рішень, розв'язування проблем, здатність співпрацювати з іншими людьми).

До ключових відносимо такі компетентності:

- вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання протягом життя; громадянські та соціальні компетентності; культурну компетентність; підприємливість і фінансову грамотність (Закон України «Про освіту», статті 1, 12);

- *проєктується й реалізується* на засадах особистісно-діяльнісного підходу як система, що функціонує та розвивається відповідно до основних положень парадигми особистісно зорієнтованої освіти й діяльнісного підходу, зокрема принципів гуманістичної, особистісної та діяльнісної спрямованості освіти.

Унікальність Програми порівняно з іншими освітніми програми для базової школи (адаптаційний цикл, 5–6-ті класи) виявляється в тому, що:

1. Базова середня освіта в Проєкті розглядається як феномен, що функціонує та розвивається відповідно до принципів системного підходу, зокрема принципів органічної єдності педагогічної системи й середовища, цілеспрямованості, рівноважної відповідності, оптимальності, зворотного зв'язку, єдності програмованого, рефлексивного та адаптивного видів управління тощо. Так, у Проєкті реалізується *системна модель формування в учнів ключових компетентностей*, що дозволяє повною мірою задіяти потенціал закладів загальної середньої освіти завдяки поєднанню предметно-тематичної, міжпредметної та виховної моделей. Зокрема, формування соціальної та громадянської компетентностей учнів 5–6-х проєктних класів відбувається на годинах спілкування, на заходах і заняттях у дитячих організаціях та клубах тощо (виховна модель), на уроках інтегрованих курсів «Навчаємося разом» та «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти» (предметно-тематична модель, оскільки набуття учнями означених компетентностей належить до провідних цілей цих навчальних предметів) та під час вивчення всіх інших дисциплін Типового навчального плану (міжпредметна модель, що реалізується через технологію ціннісного насичення кожного уроку).

2. Базова середня освіта в Проєкті моделюється й упроваджується в освітній процес на засадах синергетичного підходу як нелінійна система відкритого типу, здатна до самоорганізації. Відкритість освіти виявляється в доцільності її розбудови на основі поєднання різних методологій і підходів,

освітніх технологій і методик, а також їхніх компонентів; нелінійність — у необхідності конструювання освітньої системи як гнучкого багатоваріантного системного утворення з правом вибору суб'єктами освітнього процесу одного / кількох варіантів його організації, зокрема й за індивідуальною освітньою траєкторією; здатність до самоорганізації — у переважанні технологій інтерактивного навчання, підвищенні ролі самоосвіти.

3. Зміст базової середньої освіти в Проєкті визначається згідно з дидактичними принципами відповідності змісту освіти формаційним і цивілізаційним тенденціям розвитку людства взагалій українського суспільства зокрема. Тому як вихідні розглядаємо положення постнекласичної парадигми освіти, у якій концептуальною освітньою метою визнано створення умов для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості в складному нестабільному світі. Аксиологічними імперативами державної освітньої політики в постнекласичній парадигмі є поєднання технократизму з гуманістичними пріоритетами та культуроцентричністю, яка репрезентує типові риси культурної особистості: духовність, національну свідомість, культурну толерантність, позитивне мислення, емоційний інтелект тощо.

Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти формування в учнів проєктних класів ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей здійснюється за такими освітніми галузями:

- 1) мовно-літературна;
- 2) математична;
- 3) природнича;
- 4) технологічна;
- 5) інформатична;
- 6) соціальна і здоров'язбережувальна;
- 7) громадянська та історична;
- 8) мистецька;
- 9) фізкультурна.

Вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за Програмою

Зарахування (переведення) учнів до проєктного класу відбувається відповідно до чинного законодавства.

Навчання за Програмою можуть розпочати (продовжити) учні, які на момент зарахування (переведення) до закладу загальної середньої освіти, що забезпечує здобуття другого рівня повної загальної середньої освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено відповідним документом (свідоцтвом досягнень, свідоцтвом про здобуття початкової освіти).

До здобуття другого рівня повної загальної середньої освіти адаптаційного циклу (5–6-ті класи) в Проєкті допускаються переважно учні, які здобували початкову освіту в Проєкті.

На бажання батьків (або осіб, які їх замінюють) та при наявності вільних місць можливим є перехід (вступ) учня/учениці з класів, які працюють не за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», до проєктних класів.

У кожному індивідуальному випадку рішення приймає адміністрація закладу загальної середньої освіти.

Адміністрація закладу організовує проведення діагностичної перевірки рівня навчальних досягнень таких учнів. Діагностична перевірка проводиться з математики (письмово) та іноземної мови (усно та письмово).

Для проведення діагностичної перевірки наказом керівника закладу освіти створюється комісія, затверджуються склад комісії (голова та члени комісії), графік проведення й діагностичні завдання з математики та іноземної мови.

За результатами діагностичної перевірки висновки комісії оформлюються в протоколі. Зарахованим (переведеним) може бути учень / учениця, у якого(ї) діагностична перевірка виявила рівень навчальних досягнень не нижче достатнього з обох предметів. Якщо кількість бажаючих перевищує кількість вільних місць, то зарахованим / переведеним буде учень / учениця, який(а) набрав(ла) більшу суму балів під час діагностичної перевірки.

На підставі висновків комісії рішення про зарахування (переведення) учня / учениці приймає керівник закладу освіти.

У разі відсутності результатів річного оцінювання з будь-яких предметів та / або державної підсумкової атестації за рівень початкової освіти учні повинні пройти відповідне оцінювання у порядку, визначеному Порядком переведення учнів закладу загальної середньої освіти на наступний рік навчання, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 14 липня 2015 року № 762 (зі змінами), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 року за № 924/27369, або у екстернатній формі здобуття повної загальної середньої освіти згідно до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2016 року № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 липня 2019 року № 955), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 3 лютого 2016 року за № 184/28314, упродовж першого семестру навчального року.

Для проведення оцінювання (Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, пункт 4, абзац 2) наказом керівника закладу освіти створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів.

Протокол оцінювання рівня навчальних досягнень складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження другого рівня повної загальної середньої освіти адаптаційного циклу для 5–6-х класів, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України»

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5–6-х проєктних класів (адаптаційний цикл базової середньої освіти) закладів загальної середньої освіти сформовано для закладів освіти з навчанням українською мовою, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (додаток 3).

Розподіл навчального навантаження здійснено за освітніми галузями та роками навчання.

Кількість навчальних годин за освітніми галузями та роками навчання визначено відповідно до базових навчальних планів (додаток 23 Державного стандарту).

Навчальний план для 5–6-х класів, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України»

Навчальний план до Програми (додатки 3) розроблено на основі Базового навчального плану для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання Державного стандарту та містить:

- перелік предметів та інтегрованих курсів для реалізації кожної освітньої галузі, а також перелік міжгалузевих інтегрованих курсів;
- розподіл навчального навантаження за роками навчання між навчальними предметами (інтегрованими курсами), обов'язковими для вивчення;
- додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

Мета і завдання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова, українська література, зарубіжна література (у перекладі українською мовою)) реалізуються через навчальні предмети «Українська мова» (5–6-ті класи — 4 год/тижд.), «Українська література» (5–6-ті класи — 2 год/тижд.), «Зарубіжна література» (5–6-ті класи — 1,5 год/тижд.)

Іншомовна освіта як органічна складова мовно-літературної освітньої галузі представлена навчальним предметом «Іноземна мова» (5–6-ті класи — 5 год/тижд.).

Мета і завдання математичної освітньої галузі реалізуються через навчальний предмет «Математика» (5–6-ті класи — 6 год/тижд.).

Мета і завдання природничої освітньої галузі реалізуються через інтегровані курси «Пізнаємо природу. Моя планета Земля» (5–6-ті класи — 2 год/тижд.), який є пропедевтичним для вивчення системних курсів біології у 7–9-х класах і географії у 6–9-х класах, та «Пізнаємо природу. Твої фізичні відкриття» (5–6-ті класи — 1 год/тижд.), який є пропедевтичним для курсів фізики та хімії у 7–9-х класах, та навчальний предмет «Географія» (6-й клас — 2 год/тижд.).

Мета і завдання соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі реалізуються через інтегрований курс «Навчаємося разом» (5–6-ті класи — 1 год/тижд.). У межах курсу «Навчаємося разом» інтегрується матеріал навчальних курсів морального спрямування (5–6-ті класи) та курсу «Здоров'я, безпека та добробут» (5–9-ті класи). Навчальна програма зазначеного курсу містить змістові модулі, які реалізують окремі завдання названих курсів, що надало можливість оптимізувати навчальне навантаження учнів і разом з тим

виконати вимоги обов'язкових результатів навчання учнів із соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі Державного стандарту.

Мета і завдання мистецької освітньої галузі реалізуються через інтегрований курс «Мистецтво» через окремі предмети «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво» (5–6-ті класи — по 0,5 год/тижд.); фізкультурної освітньої галузі — через навчальний предмет «Фізична культура» (5–6-ті класи — 3 год/тижд.).

Уроки з фізичної культури, згідно із частиною четвертою статті 26 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», є обов'язковими і проводяться не менше ніж три рази на тиждень, що відображається у навчальному плані закладу освіти для кожного класу. Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів.

Мета і завдання громадянської та історичної освітньої галузі реалізуються через інтегрований курс «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти» (5-й клас — 1,5 год/тижд., 6-й клас — 2,5 год/тижд.). Відповідно до призначення адаптаційного циклу базової освіти (5–6-ті класи), курс забезпечує наступність між початковою і базовою середньою освітою й готує учнів до продуктивного засвоєння змісту громадянської та історичної галузі в процесі предметного навчання в 7–9-х класах. Ураховано, що в початковій школі серед соціально значущих надпредметних тем, які сприяли формуванню в учнів уявлень про людину в суспільстві, була «громадянська відповідальність». Забезпечено зв'язок зі змістовим наповненням курсів «Я пізнаю світ» і подібних за змістом, що вивчалися у 1–4-х класах, зокрема через актуалізацію знайомих понять і пригадування історичних фактів.

Мета й завдання інформатичної освітньої галузі реалізуються через навчальний предмет «Інформатика» (5–6-ті класи — 1 год/тижд.); технологічної освітньої галузі — через навчальний предмет «Технології» (5–6-ті класи — 1 год/тижд.)

Навчальний план містить інваріантну складову, обов'язкову для виконання всіма закладами загальної середньої освіти, що працюють за Проєктом, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Навчальний план зорієнтований на роботу закладів загальної середньої освіти за 5-денним навчальним тижнем.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ II СТУПЕНЯ (5-6 класи НУШ)

Ідея компетентнісного підходу до сучасної освіти є наскрізною і визначальною на сьогоднішній день. Надання пріоритетів формуванню у дітей готовності здобувати знання самостійно протягом усього життя поставило нагальну потребу у виробленні власної концепції розвитку школи, яка прокладає стратегічний напрям у роботі колективу закладу, допомагає поєднати цілі та очікуваний результат, усвідомити їх усім учасникам навчально виховного процесу.

Серед сучасних моделей освіти виділяють модель 4К, що включає чотири ключові компетентності, що починаються з букви «К»: креативність, комунікація, кооперація (співпраця), критичне мислення. Важливим показником життєвої компетентності школяра, його життєздатності, спроможності правильно орієнтуватися у життєвих реаліях та допомагати розв'язувати проблеми є цілісне світобачення. Тому освітня діяльність у 5 класі має спрямовуватись на сформованість базових особистісних якостей дитини, таких як: міжособистісна злагода, міжособистісне партнерство, самостійність, чуйність, шанобливість, допитливість, спостережливість, креативність, розсудливість.

Реалізація призначення закладу здійснюється через забезпечення в освітній діяльності таких принципів:

- гуманізм як норма поваги до особистості та основа побудови партнерського спілкування з дитиною;
- інтеграційні засади побудови та організації освітнього процесу;
- визнання самоцінності кожного вікового періоду та орієнтація на вікові особливості;
- створення сприятливих умов для формування і розвитку у дитини пізнавальних, психічних процесів, належної спрямованості на активність у соціумі, конструктивних мотивів поведінки, самосвідомості, позитивної самооцінки, самоповаги та шанобливого ставлення до тих, хто її оточує;
- урахування індивідуальних інтересів, здібностей, темпу розвитку дитини. Завдання освітніх ліній у 5 класі реалізуються на основі тематичного планування за принципом методичного конструктора та інтегрованого підходу до змісту та організації освітньої діяльності. Побудова освітнього процесу на засадах інтегрованого підходу забезпечує єдність та взаємопов'язаність усіх освітніх ліній у кожній темі, що реалізується як цілісна змістова та діяльнісна одиниця освітнього процесу. Основними формами організованої освітньої діяльності 5-класників є щоденні інтегровані заняття, підгрупові предметні заняття, індивідуально-групові заняття різної пізнавальної та продуктивної спрямованості. Цілісне бачення та структура тематичних циклів, за якими будується освітній процес, відображаються у плануванні за принципом методичного конструктора.

Зберігаючи наступність із початковою школою забезпечуємо подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формуємо здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховуємо ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української

культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я. Зміст програми дає можливість формування у здобувачів освіти таких ключових компетентностей:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися українською та англійською мовами, що передбачає активне використання української мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади; можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмій в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади; 6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміння важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання упродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних

ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтва) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

Цілі та завдання освітньої діяльності закладу

МЕТА діяльності закладу: забезпечення єдиної лінії розвитку особистості школяра; формування духовної культури та цілісних світоглядних уявлень у дитини. Вижицький опорний ліцей ім. Юрія Федьковича – ліцей з українською мовою навчання. Пріоритетні завдання діяльності педагогічного колективу ліцею:

- створення умов для здобуття якісної освіти в умовах освітнього процесу;
- формування у дітей основ культури споживання та екологічної свідомості через впровадження ідей освіти для сталого розвитку;
- втілення інклюзивних цінностей через збагачення інклюзивними підходами освітньої практики;
- сприяння формуванню у школярів лідерських якостей особистості;
- формування світогляду школярів засобами художнього слова;
- оптимізація взаємодії з батьками;
- модернізація матеріально-технічної бази та програмно-методичного забезпечення закладу.

Загальний обсяг річного навчального навантаження для закладів із навчанням українською мовою (5-6 класи) *згідно з типовим планом* наведено в Таблиці 1.

Таблиця 1

Назва освітньої галузі	Навчальне навантаження	5-6 клас		
		Рекомен	Мінім	Макс
Мовно-літературна	На тиждень	11	10	13
	На рік	385	350	455
Математична	На тиждень	5	4	6
	На рік	175	140	210
Природнича	На тиждень	2	1,5	3
	На рік	70	52,5	105
Соціальна та здоров'язбережувальна	На тиждень	1,5	1	3
	На рік	52,5	35	105
Громадянська та історична	На тиждень	1	1	2
	На рік	35	35	70

Технологічна	На тиждень	2	1	3
	На рік	70	35	105
Інформатична	На тиждень	1,5	1	2
	На рік	52,5	35	70
Мистецька	На тиждень	2	1	3
	На рік	70	35	105
Фізична культура	На тиждень	3	3	3
	На рік	105	105	105
Усього	На тиждень	29		
	На рік	1015		
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, вибіркового освітніх компонентів, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	На тиждень	2		
	На рік	70		
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	На тиждень	31		
	На рік	1085		
Гранично допустиме навантаження учнів****	На тиждень	28		
	На рік	980		

Навчальний план

Робочий навчальний план для 5-6-х класів розроблено за Типовою освітньою програмою для 5-6-х класів, затвердженою наказом МОН основі типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН № 235 від 19.02.2021р. наведено в додатку №6.

Керуючись показниками за галузями, кількістю визначеного навчального навантаження (Таблиця 1) та обсягом фактичного річного навантаження для 5-х класів (додаток №6) отримуємо загальний обсяг Таблиця 2

Назва освітньої галузі	Навчальне навантаження	Кількість годин 5 клас	Кількість годин 6 клас
Мовно-літературна	На тиждень	11	11
	На рік	385	385
Математична	На тиждень	5	5
	На рік	175	175
Природнича	На тиждень	2	4
	На рік	70	140
Соціальна і здоров'я збережувальна	На тиждень	1,5	1,5
	На рік	52,5	52,5

Громадянська та історична	На тиждень	1	2
	На рік	35	70
Технологічна	На тиждень	2	2
	На рік	70	70
Інформатична	На тиждень	1,5	1,5
	На рік	52,5	52,5
Мистецька	На тиждень	2	2
	На рік	70	70
Фізична культура***	На тиждень	3	3
	На рік	105	105
Усього	На тиждень	29	32
	На рік	1015	1120
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, вибіркового освітніх компонентів, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	На тиждень	2	2
	На рік	70	70
Загальнорічна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	На тиждень	31	34
	На рік	1085	1190
Гранично допустиме навантаження учнів****	На тиждень	28	31
	На рік	980	1085

Інформація про реалізацію варіативної складової навчального плану

Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державного стандарту. Враховуючи варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на вивчення індивідуальні освітні потреби учнів, конкретизовано предметів інваріантної складової, індивідуальні, групові та факультативні заняття.

За рахунок годин варіативної складової заплановано:

<i>№</i>	<i>Клас</i>	<i>Назва</i>	<i>Форма проведення</i>	<i>Кількість годин на тиждень</i>	<i>Програма, яка використовується</i>
1.	5БВ 6АБ	Українознавство	Курс за вибором	1	Державна програма
2.	5БВ 6АБ	Духовність і мораль в житті людини	Курс за вибором	1	Державна програма

**Перелік модельних навчальних програм для 5-6-х класів
у 2023/2024 навчальному році**

Освітня галузь	Модельна навчальна програма		
	Назва програми	Автор(и)	
Мовно-літературна (українська мова, українська та зарубіжна література)	Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Заболотний О.В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Мовно-літературна (українська мова, українська та зарубіжна література)	Модельна навчальна програма «Українська література.5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Чумарна М.І., Пастушенко Н.М.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Мовно-літературна (українська мова, українська та зарубіжна література)	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Ніколенко О. Ісаєва О.О. Клименко Ж.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Мовно-літературна (іншомовна освіта)	Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Зимомря І. М., Мойсюк В. А, Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Математична	Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Істер О.С.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Природнича	Модельна навчальна програма «Довкілля.5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти	авт.Григорович О.В.	Наказ МОН від 13.12.2021р. №1358
Громадянська та історична освіта	Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти	авт. Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О. В., Майорський В. В., Піскарьова І. О., Щупак І. Я.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
	Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас» для закладів загальної середньої освіти	(автори Піскарьова І.О., Бурлака О.В., Майорський В.В., Мелещенко Т.В., Щупак І.Я.)	Наказ МОН від 12.07. 2021 № 795
	Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної	(авт. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Гільберг Т. Г.,	Наказ МОН від 12.07.2021 № 795

	середньої освіти	Даценко Л. М.)	
Соціальна та здоров'язбережна	Модельна навчальна програма «Етика. 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти»	авт. Пометун О.І., Релих Т.О., Кришмарел В.Ю.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Соціальна та здоров'язбережна	Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти	авт. Шиян О., Волощенко О., Гриньова М., Дяків В., Козак О., Овчарук О., Седоченко А., Сорока І., Страшко С.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Технологічна	Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (обслуговуюча праця)	авт. Ходзицька І. Ю., Горобець О.В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Інформатична	Модельна навчальна програма. «Інформатика. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти	авт. Пасічник О.В., Чернікова Л.А.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Мистецька	Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти	авт. Масол Л.М., Просіна О.В.	Наказ МОН від 12.07.2021р. № 795
Фізична культура	Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	Педан О.С., Коломoeць Г.А., Боляк А.А.	Наказ МОН від 10.08.2021р. № 898

Опис форм організації освітнього процесу

Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх освітніх потреб. Освітня програма передбачає досягнення здобувачів освіти сукупності компетентностей, що є базою для подальшого особистісного розвитку в умовах шкільного навчання. Особливий акцент здійснюється на здатність дітей встановлювати асоціативні зв'язки, взаємозв'язки між об'єктами і явищами навколишнього світу, робити умовисновки та висловлювати судження. Ці характеристики засвідчують сформованість цілісних світоглядних уявлень і є результатом упровадження засад інтеграції в освітньому процесі.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей. Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу. Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності.

Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально практичних робіт). Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання. Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, за виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу

Можливо проводити заняття в малих групах (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Експерсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу експерсії матеріалу для виконання визначених завдань). Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Оцінювання навчальних досягнень учнів

Навчальні досягнення здобувачів у 5 класах здійснюються у бальному оцінюванні, яке передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою. Оцінювання є зорієнтованим на визначені Державним стандартом базової середньої освіти ключові компетентності та наскрізні вміння й передбачені навчальною програмою очікувані результати навчання для відповідного періоду освітнього процесу. Враховуючи ці вимоги, для оцінювання навчальних досягнень учнів педагоги керуються такими категоріями критеріїв:

- розв'язання проблем і виконання практичних завдань із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом;
- комунікація (тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних

технологій);

- планування й здійснення навчального пошуку, робота з текстовою і графічною інформацією;
- рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності.

Під час оцінювання навчальних досягнень враховуються дотримання учнями принципів доброчесності, а саме: вияв поваги до інших осіб, їхніх прав і свобод, дбайливе ставлення до ресурсів і довкілля, дотримання принципів академічної доброчесності. У разі порушення учнем /ученицею принципів доброчесності під час певного виду навчальної діяльності, учитель може прийняти рішення не оцінювати результат такої навчальної діяльності.

Поточне формувальне оцінювання здійснюється системно в процесі навчання на основі викладеного нижче алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання, що, зокрема, забезпечить наступність між підходами до оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової і базової середньої освіти.

Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей на певний період (наприклад, заняття, тиждень, період, відведений для вивчення теми, тощо).

Основою для вироблення навчальних цілей є очікувані результати навчання, передбачені відповідною навчальною програмою, та критерії оцінювання. Інформування учнів про критерії оцінювання, за якими буде визначено рівень їхніх навчальних досягнень на кінець навчального семестру та року. Доцільно впроваджувати поступове залучення учнів до вироблення критеріїв оцінювання результатів окремих видів навчальної діяльності.

Надання учням зворотного зв'язку щодо їхніх навчальних досягнень відповідно до визначених цілей. Зворотний зв'язок має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним.

Важливо не протиставляти учнів одне одному. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень учня/учениці. Труднощі в навчанні доцільно обговорювати з учнями індивідуально. Зворотний зв'язок надають у письмовій, усній або електронній формі, залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності.

Створення умов для формування вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія). Під час навчальної діяльності доцільно спрямовувати учнів на спостереження своїх дій і дій однокласників, осмислення своїх суджень і дій з огляду на їх відповідність навчальним цілям. Важливим є створення умов для активної участі учнів у процесі оцінювання із застосуванням критеріїв, зокрема шляхом самооцінювання та взаємооцінювання, та спільне визначення подальших кроків для покращення результатів навчання.

Корегування освітнього процесу з урахуванням результатів оцінювання та навчальних потреб учнів. У формувальному оцінюванні, зокрема для самооцінювання та взаємооцінювання, рекомендовано використовувати інструменти з орієнтовного переліку, наведеного нижче.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ІНСТРУМЕНТІВ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Назва	Опис інструмента
Аналіз портфоліо	Перевірка рівня навчальних досягнень за допомогою портфоліо учня. Портфоліо – це підібрані учнем роботи із зазначенням дати, призначення яких – розповісти історію учнівських досягнень або поступу. Портфоліо зазвичай містить особисті роздуми учня з поясненнями, чому обрано ту чи ту роботу і як саме вона показує досягнення цілей навчання.
Відповідь хором	Учні одночасно усно реагують на певну репліку. Це може бути відповідь на запитання, висловлення згоди чи незгоди із запропонованим твердженням, повторення сказаного вчителем тощо.
Візьми і передай	Спільна групова робота, яку використовують, щоб поділитися думками або зібрати інформацію від кожного учасника групи; учні записують відповіді, потім передають вправо, додають власну відповідь на іншому аркуші і продовжують, доки їхній папірець обійде всю групу і знову повернеться до них. Потім обговорюють результати в групі
Внутрішнє / зовнішнє коло	Учні стають у два кола, внутрішнє та зовнішнє, обличчям одне до одного. Учні, що стоять навпроти, ставлять одне одному запитання по темі, які вони попередньо написали. Зовнішнє коло рухається і утворюються нові пари. Потім процедура повторюється
Газетний заголовок	Вигадайте газетний заголовок, який може бути написаний до теми, яку ми вивчаємо. Передайте основну ідею події
Гра в кубик	Покажіть 6 запитань до уроку. Об'єднайте учнів у групи по 4. У кожній групі є один кубик. Кожен кидає кубик та відповідає на запитання з відповідним номером. Якщо номер випав більш ніж один раз, учень може доповнити попередню відповідь або кинути кубик ще раз. Відповіді можна записувати.
Доповни думку	Письмова перевірка розуміння стратегії, коли учні заповнюють пропуски у пропонованому твердженні
Есе «хвилинка»	Питання для есе на одну хвилину – це конкретне питання з орієнтацією на очікуваний(і) результат(и) навчання, на яке можна відповісти за одну-дві хвилини
Запис у журнал	Учні записують у свій журнал або зошит розуміння предмету, поняття або те, що вони вивчили на уроці. Вчитель переглядає записи, щоб дізнатися чи зрозумів учень певну тему, урок, поняття або вивчене
Записні книжки учнів	Інструмент для учнів для відстежування навчального поступу: куди я рухаюся? де я зараз? як туди дістатися?
Збір ідей	Учитель ставить запитання або дає завдання. Учні самостійно відповідають на аркуші паперу, зазначаючи не менше трьох думок / відповідей / тверджень. Учні, що

	завершили, встають. Вчитель звертається до певного учня і просить його поділитися записаними ідеями. Учні викреслюють пункти, попередньо озвучені однокласниками і сідають, коли в них а аркушах закінчилися всі записані ідеї, незалежно від того, чи вони були озвучені саме ними. Вчитель продовжує опитувати учнів, доки сядуть усі
З-Х-В та ЗХВ+	Учні відповідають групами, в парах або індивідуально на запитання «Що ми вже знаємо?» (З), «Що ми хотіли б дізнатися?» (Х) та «Що вже вивчили за темою?» (В). Плюс (+) просить учнів класифікувати отримані знання за допомогою концептуальної карти або наочної схеми, яка відображає ключову інформацію. Потім кожен учень записує короткий підсумок (на один абзац) про вивчене
Картка на вихід	Це письмові відповіді учнів на запитання на картках, які учням роздають наприкінці уроку, після завершення певного виду роботи, теми тощо
Концептуальна карта	Будь-яка можлива форма схематичної наочності, яка допомагає учням побачити взаємозв'язки між поняттями за допомогою побудованих схем ключових слів, що позначають такі поняття
Лідер за номером	Учні об'єднуються в групи по чотири і кожному члену групи присвоюється номер. Учитель ставить питання / проблему і всі чотири учні її обговорюють. Вчитель називає номер і відповідний учень у кожній групі відповідає
Найзаплутаніший (або найясніший) момент	Це варіант одноквилинки. Можна дати учням трохи більше часу для відповіді на запитання. Запитайте (в кінці уроку або під час паузи, яка утворилася після пояснення теми): «Який найбільш заплутаний момент сьогоднішнього заняття?» або «Що вам здалося незрозумілим у понятті «_____»?»
Перевірка неправильного розуміння	Учитель надає учням поширені або передбачувані помилкові твердження з певної теми, щодо певного принципу або процесу і запитує, чи згодні вони з цим чи ні та чому. Учні мають дати аргументовані відповіді. Перевірка неправильного розуміння може також застосовуватися у формі тесту з декількома варіантами відповіді або гри «правильно-неправильно»
Перефразування	Учні мають висловити власними словами основну ідею уроку чи щойно поясненої теми
Підбиття підсумків	Форма роздумів одразу після певного виду роботи
Підказка за аналогією	Учні мають сформулювати думку на основі підказки-аналогії: (певне поняття, принцип або процес) _____ виглядає як _____ тому що _____

Підсумок А-Б-В	Кожному учневі в класі присвоюється окрема літера алфавіту, а він обирає слово, яке починається на цю літеру та пов'язане з вивченою темою
Підсумок або питання на картках	Учитель час від часу роздає картки й просить учнів писати з обох сторін за такими правилами: (Один бік) на підставі вивченого (теми, розділу), опишіть основну велику ідею, яку ви зрозуміли, у формі короткого висновку. (Другий бік) запишіть те, що ви ще не повністю зрозуміли у вигляді твердження або запитання
Підсумок одним реченням	Учні просять написати підсумкове речення, яке відповідає на запитання «хто», «що», «де», «коли», «чому», «як» щодо певної теми
Підсумок одним словом	Учні мають обрати з-поміж наведених варіантів (або запропонувати самостійно) слово, яке найкраще підсумовує тему
Подумай – запиши – обговори в парі – поділися	Учні обдумують відповідь самостійно, записують її, об'єднуються в пари та обговорюють відповідь із партнерами, а потім озвучують її всьому класу
Подумай – розкажи в парі	Вчитель ставить учням запитання. Учні самостійно формулюють відповіді протягом визначеного часу, потім повертаються кожен до свого партнера та надають йому відповідь. Вчитель викликає декілька пар на вибір, які озвучують свої відповіді у класі
Пригадай – підсумуй – запитай – пов'яжи за 2 хвилини (ППЗП2)	За дві хвилини учні повинні <i>пригадати</i> та назвати у правильному порядку найважливіші ідеї, отримані на попередньому занятті; за дві хвилини <i>підсумувати</i> ці пункти одним реченням, записати одне основне <i>запитання</i> , на яке вони хочуть отримати відповідь та знайти одну <i>прив'язку</i> цього матеріалу до основної теми предмету чи курсу
Рішення-рішення	Учитель висловлює певну думку, потім просить учнів зайняти сторону, що відповідає їхній думці з цієї теми і поділитися аргументацією. Учні можуть змінювати сторону після обговорення
Самооцінювання	Процес, під час якого учні збирають дані про власне навчання, аналізують що саме відображує їхні успіхи в досягненні навчальних цілей та планують наступні кроки
Семинар за Сократом	Учні ставлять питання одне одному з певного важливого питання або теми. Питання ініціюють розмову, яка триває як серія відповідей та додаткових запитань
Сигнали руками	Учні на прохання вчителя показують визначені сигнали рукою, щоб повідомити про рівень розуміння певного поняття, принципу або процесу: «Розумію _____ і можу пояснити» (наприклад, великий палець вгору). «Ще не

	зовсім розумію _____» (наприклад, великий палець вниз). «Не впевнений щодо _____» (наприклад, помахати рукою)
Скажи щось	Учні по черзі обговорюють у групі певний прочитаний розділ або переглянуте відео
Сортування слів	Учням дають набір словникових термінів, які вони сортують за заданими або створеними ними категоріями
Спінер ідей	«Спрогнозуй», «Поясни», «Підсумуй», «Оціни». Після пояснення нового матеріалу вчитель крутить спінер та просить учнів відповісти на запитання залежно від місця зупинки спінера. Наприклад, спінер зупиняється на секторі «Підсумуй», тоді вчитель може сказати: «Назви ключові поняття, про які щойно йшлося»
Спостереження	Учитель готує протокол спостереження із переліком учнів у класі, де буде зазначено, за якими саме очікуваними результатами він буде спостерігати. Рухаючись класом, він спостерігає за учнями, коли вони працюють, і робить необхідні записи та позначки в протоколі спостереження
Тестування	За допомогою тестування вчитель перевіряє опанування учнями фактичної інформації, понять. Орієнтовні типи тестових завдань: Декілька правильних варіантів, Правильно/Неправильно, Коротка відповідь, Знайди відповідність, Розширена відповідь
Трикутна призма (червоний, жовтий, зелений)	Учні дають вчителю зворотний зв'язок, показуючи колір, що відповідає рівню розуміння
Усне опитування	Учитель пропонує учням відповісти на запитання, наведені нижче: Чим це _____ схоже на/відрізняється від _____? Які характерні риси/елементи _____? Як іще можна показати/проілюструвати _____? У чому полягає головна ідея, ключова _____ концепція, _____ мораль _____? Як _____ стосується _____? Які ідеї / деталі можна додати до _____? Наведіть приклад _____? Що не так з _____? Який висновок ви могли б зробити з _____? Які висновки можна _____ зробити з _____? На яке питання ми намагаємося відповісти? Яку проблему ми намагаємося вирішити? Що ви можете сказати про _____? Що може статися, якщо _____? Які критерії можна взяти для оцінки _____? Які докази підтверджують _____? Як ми можемо довести / підтвердити _____? Як це можна розглядати з точки зору _____? Які альтернативи _____ слід розглянути? Який підхід/стратегію ви могли б використати для _____?
Учнівська конференція	Бесіда з кожним учнем особисто для перевірки рівня розуміння
Хрестики-нулики	Набір видів роботи, з яких учні самостійно можуть

	обирати ті, що можуть продемонструвати їхнє розуміння теми. Набір представлений у вигляді сітки з дев'яти квадратів, схожої на дошку для гри в хрестики-нулики, можна попросити учнів обирати так, щоб зрештою закреслити «три підряд». Завдання можуть відрізнятися за змістом, процесом та результатом і можуть бути адаптовані залежно від глибини знань
Хто швидше?	Робота в парі – слухач і ведучий. Обидва знають категорію (тему), однак ведучий стоїть спиною до дошки / екрану. З'являються слова на задану тему, слухач дає підказки, а ведучий намагається вгадати слово. Пара, яка завершила першою, встає
Швидкий запис	Попросіть учнів відповісти за 2-10 хвилин на відкриті запитання або твердження
Шкала Лайкерта	Учитель наводить 3-5 тверджень, які явно не є істинними або помилковими, але дещо спірними. Мета полягає в тому, щоб допомогти учням подумати над текстом, а потім обговорити його з однокласниками. Наприклад, «Герой (ім'я) не повинен був робити (що саме).» повністю погоджуюся не погоджуюся погоджуюся повністю погоджуюся
3-2-1	Учні виконують такі варіанти завдань, визначаючи за прочитаним текстом: три речі, які ви дізналися, два цікаві факти, одне питання, що залишилося; три ключові слова, дві відмінності між _, один вплив на _; три важливі факти, дві цікаві ідеї, одне уявлення про себе як учня; три нові терміни, дві нові ідеї, одна річ, яку потрібно обдумати; три питання до тексту (незнайомі слова або незрозумілі ідеї), два прогнози за текстом (що станеться далі, враховуючи вже прочитане), знайдіть один зв'язок у тексті (з тим, що ви вже знали або випробували)
Трихвилинна пауза	Трихвилинна пауза дає змогу учням зупинитися, обміркувати певні представлені явища та ідеї, прив'язати їх до вже наявних знань або досвіду та попросити роз'яснень. Я змінив(ла) ставлення до.... Я більше дізнався(лася) про... Мене здивувало... Я почувався(лася)...
Є питання, в кого є відповідь?	Учитель робить два набори карток. Перший набір має запитання за певним розділом навчання. У другому наборі містяться відповіді. Учитель роздає картки з відповідями учням, а потім він або учень зачитує класу питання на картці. Всі учні перевіряють свої картки з відповідями, щоб знайти правильну

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента типового навчального плану. Педагогічна рада закладу загальної середньої освіти може

прийняти рішення про оцінювання результатів навчання складників вибіркового освітнього компонента.

Оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття базової середньої освіти, вимогам Державного стандарту здійснюється шляхом державної підсумкової атестації. Оцінювання результатів навчання учнів має бути зорієнтованим на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені Державним стандартом.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними Державним стандартом, та показниками їх вимірювання здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України. Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є: поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання та державна підсумкова атестація.

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законом давством, а результати такого оцінювання відображаються у свідоцтві досягнень, що видається учневі щороку. Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання здійснюються відповідно до вимог модельних навчальних програм із застосування таких основних форм та способів:

усної (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);

письмової, у тому числі графічної (зокрема шляхом виконання діагностичних, самостійних та контрольних робіт, тестування, організацію роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами, тощо);

цифрової (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);

практичної (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами, тощо).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу здійснюють вибір форм, змісту та способи оцінювання залежно від дидактичної мети.

Критерії та шкала оцінювання

Оцінювання має бути зорієнтованим на визначені Державним стандартом базової середньої освіти ключові компетентності та наскрізні вміння й передбачені навчальною програмою очікувані результати навчання для відповідного періоду освітнього процесу. Враховуючи ці вимоги, для оцінювання навчальних досягнень учнів доцільно керуватися такими категоріями критеріїв: розв'язання проблем і виконання практичних завдань із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом; комунікація (тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій); планування й здійснення навчального пошуку, робота з текстовою і графічною інформацією; рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності.

Під час оцінювання навчальних досягнень важливо враховувати дотримання учнями принципів доброчесності, а саме: вияв поваги до інших осіб, їхніх прав і свобод, дбайливе ставлення до ресурсів і довкілля, дотримання принципів академічної доброчесності. У разі порушення учнем / ученицею

принципів доброчесності під час певного виду навчальної діяльності, учитель може прийняти рішення не оцінювати результат такої навчальної діяльності.

Для визначення рівня досягнення учнями результатів навчання у закладі освіти можна застосовувати Орієнтовну рамку оцінювання навчальних досягнень здобувачів базової середньої освіти (Додаток [2]) або на її основі розробити власні критерії та шкалу оцінювання. У пропонуваній Орієнтовній рамці оцінювання навчальних досягнень навчальні досягнення учнів характеризують за чотирма рівнями: початковий, середній, достатній, високий.

Заклад загальної середньої освіти може здійснювати підсумкове та, у разі застосування, проміжне, оцінювання результатів навчання за рівневою, 12 бальною або за власною шкалою оцінювання, затвердженою рішенням педагогічної ради, – за умови затвердження правил переведення до системи (шкали) оцінювання, визначеної законодавством. Результати річного оцінювання відображають у свідоцтві досягнень, яке видають учневі / учениці в кінці навчального року, за системою (шкалою), визначеною законодавством.

Для забезпечення наступності між підходами до оцінювання результатів навчання здобувачів початкової та базової середньої освіти, рекомендуємо у першому семестрі 5-го класу підсумкове та, у разі застосування, проміжне оцінювання результатів навчання учнів здійснювати за рівневою шкалою, а його результати позначати словами або відповідними літерами: «початковий (П)», «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)», та супроводжувати вербальною характеристикою з орієнтацією на досягнення учня / учениці (а не на помилки або невдачі). При переході від підсумкового оцінювання за рівневою шкалою в I семестрі до оцінювання за бальною шкалою в II семестрі рекомендуємо при виставленні річної оцінки орієнтуватись на оцінку за II семестр, а можливу різницю між рівнями результатів навчання у I та II семестрах враховувати шляхом виставлення річної оцінки, що відповідає вищому показнику. Якщо рівень результатів навчання учня / учениці визначити неможливо через тривалу відсутність учня / учениці, у класному журналі та свідоцтві досягнень робиться запис «(н/а)» (не атестований(а)).

Для розроблення та/або оцінки вже розроблених власних критеріїв і шкали оцінювання заклад освіти може використати Орієнтовні вимоги до критеріїв та шкал оцінювання. Ці орієнтовні вимоги мають допоміжний характер і не є обов'язковими до використання.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ II СТУПЕНЯ (7-9 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи для 7-9 класів (базова середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти». Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін. Загальний обсяг навчального навантаження: для учнів 7-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 3640 годин/навчальний рік: для 7-х класів – 1172,5 годин/навчальний рік для, 8-х класів – 1207,5 годин/навчальний рік, для 9-х класів – 1260,0 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження для 7-9 класів на тиждень окреслено у навчальному плані який розроблено відповідно Таблиці 1 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №405 (таблиця 1,8)

Перелік навчальних програм для 7-9 класів (затверджені наказом МОН від 07.06.2017 № 804)

№	Назва навчальної програми
1.	Українська мова 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1392), ідеї концепції «Нова українська школа» (2016 р.)
2.	Українська література 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. (наказ Міністерства освіти і науки України № 52 від 13.01.2017 р. та №201 від 10.02.2017 р.)
3.	Історія України. Всесвітня історія 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (наказ МОНУ від 03.08.2022 року №698)
4.	Математика 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
5.	Фізика 7–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
6.	Хімія 7–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
7.	Біологія 6– 9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів.(Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
8.	Інформатика 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних

	закладів. (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
9.	Англійська мова 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
10.	Географія. Програма для 6-9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів. (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
11.	Зарубіжна література, програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи. (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
12.	Мистецтво 5– 9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
13.	Трудове навчання 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. (Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804)
14.	Основи здоров'я 5 –9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)
15.	Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407)
16.	Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

<i>№ з/п</i>	<i>Ключові компетентності</i>	<i>Компоненти</i>
1	Спілкування державною мовою	<p><i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до</p>

		<p>поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації.</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно цифрова компетентність	<p><i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p><i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності</p>

		<p>нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p><i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p><i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньоестетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p><i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загально предметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою; предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

<i>Наскрізна лінія</i>	<i>Коротка характеристика</i>
Екологічна безпека й сталий розвиток	Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.
Громадянська відповідальність	Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок. Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше

	<p>позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище. Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу будуть екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття, що поєднують виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності.

Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментальнопрактичних робіт). Оглядова конференція (для 8-9 класів) передбачає обговорення ключових положень вивченого матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій

освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Заняття будуть проводитись не тільки з усім класом, але й в малих групах (у тому числі робота учнів у парах змінного складу). Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань). Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 13.04.2011 № 329 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України від 11.05.2011 за № 566/19304) та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів з базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти; створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Особливості організації освітнього процесу

Повноцінність загальної середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових робочого навчального плану школи. У 6 класі – інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України».

Для недопущення перевантаження учнів за письмовим клопотанням закладів освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних шкіл тощо) та за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів можливо врахувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Гранично допустиме навчальне навантаження учнів встановлено відповідно до вимог Закону України «Про загальну середню освіту» та Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01.

Години фізичної культури в 7 – 9 класах не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження. Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюється відповідно до Закону України «Про освіту».

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 06.03.2002 за №229/6517 (зі змінами).

Державна підсумкова атестація в 9-х класах проводиться відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 №1369, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 №8/32979. Перелік предметів, форма та терміни проведення визначаються Міністерством освіти України.

Інформація про реалізацію варіативної складової навчального плану

Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державного стандарту. Враховуючи варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на вивчення індивідуальні освітні потреби учнів, конкретизовано предметів інваріантної складової, індивідуальні, групові та факультативні заняття.

За рахунок годин варіативної складової заплановано:

<i>№</i>	<i>Клас</i>	<i>Назва</i>	<i>Форма проведення</i>	<i>Кількість годин на тиждень</i>	<i>Програма, яка використовується</i>
1.	7АБ	Українська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
2.	7А	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
3.	8А	Українська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
4.	8А	Англійська мова	Поглиблене вивчення предмету	2	Державна програма
5.	8Б	Українська мова	Поглиблене	2	Державна

			вивчення предмету		програма
6.	9 АБ	Українська мова	Підсилення навчального предмету	1	Державна програма
7.	7АБ	Українознавство	Курс за вибором	1	Державна програма
8.	8Б	Вирішую конфлікти та будую мир навколо себе	Факультатив	1	Державна програма
9.	9АБ	Особиста гідність	Факультатив	1	Державна програма

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ III СТУПЕНЯ (10-11 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63. Освітню програму школи III ступеня (10-11 класи) розроблено відповідно Таблиці 2 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 28.11.2019 року №1493.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів середньої освіти для 10-11-х класів складає 2660 годин/навчальний рік: для 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік. Навчальний план для 10-11х класів розроблено відповідно до Державного стандарту та таблиці 1,2,3 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 №408 (в редакції наказу МОН України від 28.11.2019 №1493) (додаток 9,10).

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення, бажання дітей у 10-11-х класах профільним предметом є **українська мова (по 3 год.)**. З варіативної складової підсилено предмети інваріантної складової: в 10-х класах - зарубіжна література – 1 год., англійська мова – 1 год., в 11-х класах - зарубіжна література – 1 год., англійська мова – 1 год., «Захист України» - 0,5 год.

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом в 10-11 класах, також забезпечується вивченням вибірково-обов'язкових предметів, за вибором учнів, «Інформатика», «Мистецтво», що вивчаються на рівні стандарту в 10 і 11 класах (години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Очікувані результати навчання учнів 10-11 класів окреслені в межах кожного предмета. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

<i>№ з/п</i>	<i>Ключові компетентності</i>	<i>Компоненти</i>
1	Спілкування державною мовою	<i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити

		<p>правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p>
	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у доквітлі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях.</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>

	Інформаційно цифрова компетентність	<p><i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
	Уміння вчитися впродовж життя	<p><i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії</p>
	Ініціативність і підприємливість	<p><i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
	Соціальна і громадянська компетентності	<p><i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p>
	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньоестетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного</p>

		розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. <i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва
	Екологічна грамотність і здорове життя	<i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. <i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. <i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності будуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання; окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою; предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного

	мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.
Громадянська відповідальність	Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок. Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад учителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.
Здоров'я і безпека	Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище. Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо-предметних зв'язків, а саме: змістово інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації. інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Перелік навчальних програм для 10-11 класів

*(затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
від 23.10.2017 № 1407)*

№	Назва навчальної програми	Рівень вивчення	Затверджено МОН України
1.	Українська мова	Профільний рівень	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
2.	Українська література	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407

3.	Зарубіжна література	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
4.	Іноземні мови	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
6.	Історія: Україна і світ (інтегрований курс)	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
7.	Історія України	Рівень стандарту	наказ МОН від 03.08.2022 року №698
8.	Всесвітня історія	Рівень стандарту	наказ МОН від 03.08.2022 року №698
9.	Громадянська освіта (інтегрований курс)	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
10.	Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
11.	Біологія і екологія	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
12.	Географія	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
13.	Фізика (авторський колектив під керівництвом Локтева В.М.),	Рівень стандарту	наказ МОН від 24.11.2017 року №1539
14.	Астрономія (авторський колектив під керівництвом Яцківа Я.Я.)	Рівень стандарту	наказ МОН від 24.11.2017 року №1539
15.	Хімія	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
16.	Інформатика	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
17.	Мистецтво	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
18.	Фізична культура	Рівень стандарту	наказ МОН від 23.10.2017 року №1407
19.	«Захист України»	Рівень стандарту	наказ МОН від 04.11.2020 р. № 1377

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі.

Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу.

Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу.

Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує *навчально-практичне заняття*. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Можливо проводити заняття в *малих групах* (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відеоуроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів. Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 13.04.2011 № 329 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України від 11.05.2011 за № 566/19304) та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів з базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів: кадрове забезпечення освітньої діяльності; навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності; матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності; якість проведення навчальних занять; моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів,
- розробка рекомендацій щодо їх покращення; моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти; створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Додаток 1
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
« _____ » _____ 2023 р.
М.П.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ І СТУПЕНЯ
1-ШІ КЛАСИ
НА 2023/ 2024 Н.Р.**

За Типовою освітньою програмою розроблена під керівництвом О.Я.Савченко. 1-2 клас, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 12.08.2022 року № 743-22

Навчальний предмет/ інтегрований курс	Кількість годин на рік			
	Класи	1-А кл.	1-Б кл.	1-В кл.
<i>Інваріантний складник</i>				
Українська мова*		7+1	7+1	7+1
Іноземна мова (англійська)		2	2	2
Математика		4	4	4
Я досліджую світ		3	3	3
Дизайн і технології		1	1	1
Музичне мистецтво		1	1	1
Образотворче мистецтво		1	1	1
Фізична культура**		3	3	3
Усього		19+1+3	19+1+3	19+1+3
<i>Варіативний складник</i>				
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять				
Загальнорічна кількість навчальних год.		23/805	23/805	23/805
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		20/700	20/700	20/700

* 1 клас – інтегрований курс «Українська мова. Навчання грамоти»

** Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток 2
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
«_____» _____ 2023 р.
М.П.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ І СТУПЕНЯ
2-ГІ КЛАСИ
НА 2023/ 2024 Н.Р.

За Типовою освітньою програмою розроблена під керівництвом О.Я.Савченко. 1-2 клас, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 12.08.2022 року № 743-22

Навчальний предмет/ інтегрований курс	Класи	Кількість годин на рік		
		2-А кл.	2-Б кл.	2-В кл.
<i>Інваріантний складник</i>				
Українська мова*		3,5+0,5	3,5+0,5	3,5+0,5
Читання*		3,5+0,5	3,5+0,5	3,5+0,5
Іноземна мова (англійська)		3	3	3
Математика		4	4	4
Я досліджую світ		3	3	3
Дизайн і технології		1	1	1
Інформатика		1	1	1
Музичне мистецтво		1	1	1
Образотворче мистецтво		1	1	1
Фізична культура**		3	3	3
Усього		21+1+3	21+1+3	21+1+3
<i>Варіативний складник</i>				
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять				
Загальнорічна кількість навчальних год.		25/875	25/875	25/875
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		22/770	22/770	22/770

* 2 клас – окремі навчальні предмети «Українська мова», «Читання», або інтегрований курс «Українська мова».

** Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток 3
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
«_____» _____ 2023 р.
М.П.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ І СТУПЕНЯ
3-ТІ КЛАСИ
НА 2023/ 2024 Н.Р.

За Типовою освітньою програмою розроблена під керівництвом О.Я.Савченко. 3-4 клас, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 12.08.2022 року № 743-22

Навчальний предмет/ інтегрований курс	Класи	Кількість годин на рік		
		3-А кл.	3-Б кл.	3-В кл.
<i>Інваріантний складник</i>				
Українська мова		3,5+0,5	3,5+0,5	3,5+0,5
Літературне читання		3,5+0,5	3,5+0,5	3,5+0,5
Іноземна мова (англійська)		3	3	3
Математика		5	5	5
Я досліджую світ		3	3	3
Дизайн і технології		1	1	1
Інформатика		1	1	1
Музичне мистецтво		1	1	1
Образотворче мистецтво		1	1	1
Фізична культура*		3	3	3
Усього		22+1+3	22+1+3	22+1+3
<i>Варіативний складник</i>				
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять				
Загальнорічна кількість навчальних год.		26/910	26/910	26/910
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		23/805	23/805	23/805

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток 4
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
« _____ » _____ 2023 р.
М.П.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ І СТУПЕНЯ
4-ТІ КЛАСИ
НА 2023/ 2024 Н.Р.**

За Типовою освітньою програмою розроблена під керівництвом О.Я.Савченко. 3-4 клас, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 12.08.2022 року № 743-22

Навчальний предмет/ інтегрований курс	Класи	Кількість годин на рік		
		4-А кл.	4-Б кл.	4-В кл.
<i>Інваріантний складник</i>				
Українська мова		3,5+0,5	3,5+0,5	3,5+0,5
Літературне читання		3,5+0,5	3,5+0,5	3,5+0,5
Іноземна мова (англійська)		3	3	3
Математика		5	5	5
Я досліджую світ		3	3	3
Дизайн і технології		1	1	1
Інформатика		1	1	1
Музичне мистецтво		1	1	1
Образотворче мистецтво		1	1	1
Фізична культура*		3	3	3
Усього		22+1+3	22+1+3	22+1+3
<i>Варіативний складник</i>				
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять				
Загальнорічна кількість навчальних год.		26/910	26/910	26/910
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		23/805	23/805	23/805

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Додаток 5
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
«_____» _____ 2023 р.
М.П.

**Навчальний план для 5-А класу з українською мовою навчання
за науково-педагогічним проектом «Інтелект України»
на 2023/2024 навчальний рік**

Складений відповідно до Освітньої програми базової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України», адаптаційний цикл (5-х класів).

Назва освітньої галузі	Назва навчального предмета	Кількість годин на тиждень
		5-А клас
Мовно-літературна	Українська мова	4
	Українська література	2
	Іноземна мова (англійська)	5
	Зарубіжна література	1,5+0,5
Математична	Математика	6
Природнича	Природознавство. Моя планета Земля	2
	Природознавство. Твої фізичні відкриття	1
Соціальна і здоров'я-збережувальна	Навчаємось разом	1
Громадянська та історична	Україна і світ: Вступ до історії та громадянської освіти	1,5
Технологічна	Технології	1
Мистецька	Образотворче мистецтво **	0,5
	Музичне мистецтво **	0,5
Інформатична	Інформатика	1
Фізкультурна*	Фізична культура	3
Усього		27+3+0,5
Додаткові години на проведення індивідуальних консультацій		0,5
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		28/980
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		31/1085

Додаток 6
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
« _____ » _____ 2023 р.
М.П.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ ІІ СТУПЕНЯ
5-ТІ КЛАСИ НА 2023/2024 Н.Р.**

За Типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 19.02.2021 року № 235; (додаток 1)

Назва освітньої галузі	Назва навчального предмета	Кількість годин на тиждень	
		5-Б клас	5-В клас
Мовно-літературна	Українська мова	4	4
	Українська література	2	2
	Зарубіжна література	2	2
	Англійська мова	3	3
Математична	Математика	5	5
Природнича	Довкілля (інтегрований курс)	2	2
Соціальна і здоров'я-збережувальна	Здоров'я, безпека та добробут (інтегрований курс)	1	1
	Етика	0,5	0,5
Громадянська та історична	Вступ до історії України та громадянської освіти	1	1
Інформатична	Інформатика	1,5	1,5
Технологічна	Технології	2	2
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1
	Образотворче мистецтво	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3
Усього		26+3	26+3
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором , проведення індивідуальних консультацій та групових занять		2	2
<i>Українознавство</i>		1	1
<i>Духовність і мораль в житті людини і суспільства</i>		1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		28/980	28/980
Всього (без фізичної культури + фізична культура; без урахування поділу класів на групи)		28+3/1085	28+3/1085

Додаток 7
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
« _____ » _____ 2023 р.
М.П.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ ІІ СТУПЕНЯ
6-ТІ КЛАСИ НА 2023/2024 Н.Р.**

За Типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерством освіти і науки України від 19.02.2021 року № 235; (додаток 1)

Назва освітньої галузі	Назва навчального предмета	Кількість годин на тиждень	
		6-А клас	6-Б клас
Мовно-літературна	Українська мова	4	4
	Українська література	2	2
	Зарубіжна література	2	2
	Англійська мова	3	3
Математична	Математика	5	5
Природнича	Довкілля (інтегрований курс)	2	2
	Географія	2	2
Соціальна і здоров'я-збережувальна	Здоров'я, безпека та добробут (інтегрований курс)	1	1
	Етика	0,5	0,5
Громадянська та історична	Історія України. Всесвітня історія	2	2
Інформатична	Інформатика	1,5	1,5
Технологічна	Технології	2	2
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1
	Образотворче мистецтво	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3
<u>Усього</u>		<u>29+3</u>	<u>29+3</u>
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором , проведення індивідуальних консультацій та групових занять		2	2
<i>Українознавство</i>		1	1
<i>Духовність і мораль в житті людини і суспільства</i>		1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		31/1085	31/1085
Всього (без фізичної культури + фізична культура; без урахування поділу класів на групи)		31+3/1190	31+3/1190

Додаток 8
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
« _____ » _____ 2023 р.
М.П.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ ІІ СТУПЕНЯ,
7-х КЛАСІВ НА 2023/2024 Н.Р.**

За Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти ІІ ступеня,
затвердженим наказом МОН України від 20 квітня 2018 року № 405 (таблиця 1)

ІНВАРІАНТНА СКЛАДОВА			КІЛЬКІСТЬ ГОДИН НА ТИЖДЕНЬ У КЛАСАХ	
Освітні галузі	Навчальні предмети		7-А	7-Б
МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	УКРАЇНСЬКА МОВА	X+Y	2,5+1	2,5+1
	УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА		2	2
	ІНОЗЕМНА(АНГЛІЙСЬКА) МОВА	X+Y	3+1	3
	ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА		2	2
СУСПІЛЬСТ-ВОЗНАВСТВО	ІСТОРІЯ УКРАЇНИ		1	1
	ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ		1	1
МИСТЕЦТВО	МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО		1	1
	ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО		1	1
МАТЕМАТИКА	АЛГЕБРА		2	2
	ГЕОМЕТРІЯ		2	2
ПРИРОДОЗНА ВСТВО	БІОЛОГІЯ		2	2
	ГЕОГРАФІЯ		2	2
	ФІЗИКА		2	2
	ХІМІЯ		1,5	1,5
ТЕХНОЛОГІЇ	ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ		1	1
	ІНФОРМАТИКА		1	1
ЗДОРОВ'Я І ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА	ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я		1	1
	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА		3	3
РАЗОМ		X+Y	28+3+2	28+3+1
Варіативна складова				
Додатковий час на вивчення предметів, факультативи, індивідуальні заняття та консультації, курси за вибором:			2,5	2,5
Курси:			0,5	0,5
Українознавство				1
ГРАНИЧНО ДОПУСТИМЕ НАВЧАЛЬНЕ НАВАНТ.НА УЧНЯ			32/1120	32/1120
ВСЬОГО (БЕЗ УРАХУВАННЯ ПОДІЛУ КЛАСІВ НА ГРУПИ)			30,5+3/ 1172,5	30,5+3/ 1172,5

Додаток 9
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
Оксана СИЧОВА
«_____» _____ 2023 р.
М.П.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ ІІ СТУПЕНЯ,
8-9 КЛАСІВ. НА 2023/2024 Н.Р.**

За Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти ІІ ступеня, затвердженим наказом МОН України від 20 квітня 2018 року № 405: для 8-А (таблиця 8 – з поглибленим вивченням англійської мови); для 8-Б класу (таблиця 8 – з поглибленим вивченням української мови); для 9АБ класів (таблиця 1).

ІНВАРІАНТНА СКЛАДОВА			КІЛЬКІСТЬ ГОДИН НА ТИЖДЕНЬ			
Освітні галузі	Предмети					
			8-А	8-Б	9-А	9-Б
МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	УКРАЇНСЬКА МОВА	X+Y	2+1	2+2	2+1	2+1
	УКР. ЛІТЕРАТУРА		2	2	2	2
	ІНОЗЕМНА (АНГЛ.) МОВА	X+Y	3+2	3	3	3
	ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА		2	2	2	2
СУСПІЛЬСТ-ВОЗНАВСТВО	ІСТОРІЯ УКРАЇНИ		1,5	1,5	1,5	1,5
	ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ		1	1	1	1
	ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВО		-	-	1	1
МИСТЕЦТВО	МИСТЕЦТВО		1	1	1	1
МАТЕМАТИКА	АЛГЕБРА		2	2	2	2
	ГЕОМЕТРІЯ		2	2	2	2
ПРИРОДОЗНАВСТВО	БІОЛОГІЯ		2	2	2	2
	ГЕОГРАФІЯ		2	2	1,5	1,5
	ФІЗИКА		2	2	3	3
	ХІМІЯ		2	2	2	2
ТЕХНОЛОГІЇ	ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ		1	1	1	1
	ІНФОРМАТИКА		2	2	2	2
ЗДОРОВ'Я І ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА	ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я		1	1	1	1
	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА		3	3	3	3
РАЗОМ		X+Y	28,5+3+3	28,5+3+2	30+3+1	30+3+1
Варіативна складова						
Додатковий час на вивчення предметів, факультативи, індивідуальні заняття та консультації, курси за вибором:			3	3	3	3
Факультативи:						
Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе			-	1		
Особиста гідність					1	1
ГРАНИЧНО ДОПУСТИМЕ НАВЧАЛЬНЕ НАВАНТ.НА УЧНЯ			33/1155	33/1155	33/1155	33/1155
ВСЬОГО (БЕЗ УРАХУВАННЯ ПОДІЛУ КЛАСІВ НА ГРУПИ)			31,5+3/ 1207,5	31,5+3/ 1207,5	33+3/ 1260	33+3/ 1260

Додаток 10
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
« _____ » _____ 2023 р.
М.П.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ ІІІ СТУПЕНЯ (10-х класів)
НА 2023/2024 Н.Р.**

За Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти ІІІ ступеня,
затвердженою наказом МОН України від 28.11.2019р. №1493, (додаток 2)

профільні предмети: 10АБ класів - українська мова

Предмети	Кількість годин на тиждень у класі	
	10-А	10-Б
Базові предмети	27	27
Українська мова (профільний предмет)	2+ 3	2+ 3
Українська література	2	2
Зарубіжна література	1+ 1	1+ 1
Іноземна мова (англійська мова)	2+ 1	2+ 1
Історія України	1,5	1,5
Всесвітня історія	1	1
Громадянська освіта	2	2
Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	3	3
Біологія і екологія	2	2
Географія	1,5	1,5
Фізика	3	3
Хімія	1,5	1,5
Фізична культура	3	3
Захист України	1,5+ 0,5	1,5+ 0,5
Вибірково-обов'язкові предмети		
Інформатика	1,5	1,5
Мистецтво	1,5	1,5
<u>РАЗОМ</u>	30+3+2,5	30+3+2,5
Додаткові години ¹ на профільні предмети, окремі базові предмети, спеціальні курси, факультативні курси та індивідуальні заняття	8 / 1,5	8 / 1,5
Школа подружнього життя	1	1
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33/1155	33/1155
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)	38/1330	38/1330

Додаток 11
до Освітньої програми
Вижницького опорного ліцею
ім. Юрія Федьковича
«Затверджую»
Директорка опорного ліцею
_____ Оксана СИЧОВА
« ____ » _____ 2023 р.
М.П.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ЛІЦЕЮ ІІІ СТУПЕНЯ (11 КЛАС)

НА 2023/2024 Н.Р.

За Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти ІІІ ступеня,
затвердженою наказом МОН України від 28.11.2019р. №1493, (додаток 2,3)

профільний предмет українська мова

Предмети	Кількість годин на тиждень у класі
	11 клас
Базові предмети	26
Українська мова (профільний предмет)	2+ 3
Українська література	2
Зарубіжна література	1+ 1
Іноземна мова (англійська мова)	2+ 1
Історія: Україна і світ (експериментальний інтегрований курс)	3
Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	3
Біологія і екологія	2
Географія	1
Фізика	3
Астрономія	1
Хімія	2
Фізична культура	3
Захист України	1,5+ 0,5
Вибірково-обов'язкові предмети	
Інформатика	1
Мистецтво	2
<u>РАЗОМ</u>	29,5+ 3+2,5
Додаткові години ¹ на профільні предмети, окремі базові предмети, спеціальні курси, факультативні курси та індивідуальні заняття	8,5 3
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33/1155
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)	38/1330

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ (посилання на електронний ресурс)

№ з/п	Назва	Посилання на електронний ресурс
	<u>Навчальні програми для 1-4 класів</u>	https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli
	<u>Навчальні програми для 7-9 класів</u>	https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas
	<u>Навчальні програми для 10-11 класів</u>	https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv
	<u>Навчальні програми курсів за вибором факультативів</u>	
	<u>Українознавство – 5-7 кл.</u>	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-facultativ/2020/09/Prohrama%20Urayinoznnavstvo%205-11.pdf
	- Духовність і мораль в житті людини і суспільства 5-ті кл.	https://osvita.ua/doc/files/news/863/86383/Duhovnist_i_moral_5-6kl_Zhukovskij_ta_in_1.pdf
	- Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе – 6,8 класи)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/3-programafakultativ.pdf
	- Особиста гідність (9-ті класи)	
	- Школа подружнього життя (10-ті класи)	
	<u>Типові освітні програми для 2-11 класів</u>	https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv
	<u>Наскрізнi змістові лінії</u>	https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/naskrizni-zmistovi-liniyi

**ПЕРЕЛІК МОДЕЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ
(посилання на електронний ресурс) для 5-6-х класів НУШ**

<i>Модельна програма</i>	<i>Посилання</i>
«Українська мова.5-6 класи» для ЗЗСО (авт. Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.21.pdf
«Українська література.5-6 класи» для ЗЗСО (авт. Чумарна М.І., Пастушенко Н.М.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Chumarna.Pastushenko.07.09.pdf
«Зарубіжна література.5-6 класи» для ЗЗСО (авт.Ніколенко О., Ісаєва О., Клименко Ж.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Zar.lit.5-9-kl/Zar.lit.5-6-kl.Nikolenko.ta.in.14.07.pdf
«Іноземна мова.5-9 класи» (авт. Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Трифан М.С., Унгурян І.К.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Zymomrya.ta.in.14.07.pdf
«Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для ЗЗСО (авт.Шиян О.І., Дяків В.Г., Волощенко О.В.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Sotsial.zdorovyazberezhuv.osv.haluz-5-6-kl/Zdorov.bezp.ta.dobrob.5-6-kl.Shyyan.ta.in.14.07.pdf
«Довкілля.5-6 класи.(інтегрований курс)» (авт.Григорович О.В.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Prirod.osv.galuz/Dovkilliya.5-6%20kl.intehr.kurs-Hryhorovych.17.12.pdf
«Інформатика.5-6 класи» для ЗЗСО (авт.Пасічник О.В., Чернікова Л.А.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inform.osv.haluz.5-6-kl/Inform.5-6-kl.Pasichnyk.Chernikova.14.07.pdf
«Мистецтво. 5-6 класи.(інтегрований курс)» для ЗЗСО (авт.Масол Л.М., Просіна О.В.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mist.osv.gal/Mystetstvo.5-6-kl.Masol.Prosina.14.07.pdf
Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (обслуговуюча праця) (авт. Ходзицька І. Ю., Горобець.О.В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Tehnol.osv.gal/Tekhnol.5-6-klas.Khodzytska.ta.in.14.07.pdf
«Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для ЗЗСО (авт. Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Vstup.do.ist.Ukr.ta.hrom.osv.5-kl.Burlaka.ta.in.14.07.pdf
Модельна навчальна програма «Історія України. Всесвітня історія. 6 клас» для ЗЗСО (автори Піскарьова І.О., Бурлака О.В., Майорський В.В., Мелешенко Т.В., Щупак І.Я)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Hromad.ta.istor.osv.hal/Ist.Ukr.Vsesv.ist.6-kl.Piskarova.ta.in.14.07.pdf
Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для ЗЗСО (авт. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Гільберг Т. Г., Даценко Л. М.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Prirod.osv.galuz/Heohrafiya/Heohrafiya.6-9%20kl.Kobernik.ta.in.06.05.22.pdf
«Математика. 5-6 класи» для ЗЗСО (авт. Істер О.С.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Matem.osv.galuz-5-6-kl/Matem.5-6-kl.Ister.14.07.pdf
«Етика.5-6 класи» для ЗЗСО (авт.Пометун О.І., Ремех Т.О., Кришмарел В.Ю.)	https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Etyka.i.kursy.moral.spryam/Etyka.5-6-kl.Pometun.ta.in.14.07.pdf

ПЕРЕЛІК МОДЕЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ

для 5-А класу «Інтелект України»

<i>Модельна програма</i>
Навчальна програма «Математика. 5–6-ті класи» для закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Доценко С. О., Горьков О. А., Скиба С. Б.)
Навчальна програма «Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти (інтегрований курс)» для 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Аркуша О. Г., Боарь М. С., Дяків В. Г., Мудрий М.М., Пастушенко Р. Я., Хлипавка Л. М.)
Навчальна програма «Пізнаємо природу. Моя планета Земля» для 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Гога С. С., Задорожний К. М., Калиновська Г. О.)
Навчальна програма «Пізнаємо природу. Твої фізичні відкриття» для 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Сухов Р. В.)
Навчальна програма «Українська мова. 5–9-ті класи» для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Семихат Н. В., Дроф'як С. М., Новожилова Н. М.)
Навчальна програма «Українська література. 5–6-ті класи» для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт. Гавриш І. В., Гученко О. В., Мартиновець С. В.)
Навчальна програма «Зарубіжна література. 5–6-ті класи» (1,5 години на тиждень) для закладів загальної середньої освіти, що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» (авт.: Гавриш І. В., Гученко О. В., Мартиновець С. В.)
«Інформатика. 5-6 класи» для ЗЗСО (авт. Пасічник О.В., Чернікова Л.А.)
Модельна навчальна програма «Технології. 5–6-ті класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Ходзицька І. Ю, Горобець О. В, Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М.)